

საქართველოს გენერალური პროკურატურა

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების შედეგების ანგარიში

ანგარიში მომზადებულია საქართველოს გენერალური პროკურატურის
საპროკურორო სამიანობაზე გადამხედველობისა და
სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის მიერ

2023

ს ა რ ჩ ე ვ ი

შესავალი.....	2
1. არასრულწლოვანთა განრიდების/განრიდება-მედიაციის პროგრამა და პროგრამის 2022 წლის შედეგები.....	3
1.1. სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული ღონისძიებების გამოყენების მნიშვნელობა და განრიდება/განრიდება-მედიაციის პროგრამა საქართველოში.....	3
1.2. 2010-2022 წლებში არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი წესით განრიდებულ პირთა ზოგადი სტატისტიკა.....	6
1.3. 2022 წელს არასრულწლოვანთა განრიდებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის თანაფარდობა	7
1.4. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდებამდე სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების და სასამართლოდან განრიდების მიზნით საქმეთა დაბრუნების მაჩვენებელი	10
1.5. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი წესით განრიდებულ პირთა სტატისტიკა დანაშაულთა კატეგორიისა და სახის მიხედვით.....	11
1.6. მედიაციის მაჩვენებელი 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ.....	16
1.7. 2022 წელს განრიდების მაჩვენებელი რეგიონულ ჭრილში.....	19
1.8. განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დროულობა.....	21
1.9. 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვნებთან გაფორმებული ხელშეკრულების ხანგრძლივობა, განრიდების ფარგლებში გამოყენებული ღონისძიებები და განრიდების ხელშეკრულების დარღვევის მაჩვენებელი	22
2. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი	25
2.1. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების ზოგადი სტატისტიკა.....	25
2.2. 2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულების სტატისტიკა დანაშაულის კატეგორიების მიხედვით.....	29
2.3. 2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ გამოყენებული აღკვეთის ღონისძიებები	32
2.4. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ განხორციელებული სისხლისსამართლებრივი დევნის შედეგები.....	34
3. შეჯამება - 2022 წლის ძირითადი ტენდენციები	35

შესავალი

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება საქართველოს პროკურატურის პრიორიტეტული მიმართულებაა. კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სისხლის სამართლის პოლიტიკის განსაზღვრის მიზნით საქართველოს გენერალური პროკურატურის საპროკურორო საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის მიერ ყოველწლიურად მზადდება არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების ანგარიში. საქართველოს გენერალური პროკურატურის საპროკურორო საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტი სისტემატურ რეჟიმში ახორციელებს ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეთა მონიტორინგს, რომლის ფარგლებში სისხლის სამართლის საქმეთა დეტალური შესწავლა ხდება გამოძიების დაწყებიდან საქმეზე შემაჯამებელი გადაწყვეტილების მიღებამდე.

2

წინამდებარე ანგარიში ეფუძნება განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეთა მონიტორინგის შედეგებს. მონიტორინგის შედეგების საფუძველზე გაანალიზებულია 2022 წელს ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა ძირითადი სტატისტიკური ინფორმაცია დანაშაულის სახისა და კატეგორიის, პროკურატურის სტრუქტურული ერთეულებისა და სქესის მიხედვით, გაანალიზებულია ინფორმაცია კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ გადაწყვეტილებების მიღების დროულობისა და დასაბუთებულობის, განრიდებამდე სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების, სასამართლოდან განრიდების მიზნით საქმეთა დაბრუნების შესახებ. ანგარიში ასევე მოიცავს ინფორმაციას 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიერ ხელშეკრულების მოქმედების ფარგლებში განმეორებითი დანაშაულის ჩადენისა და ხელშეკრულების პირობების დარღვევის შესახებ. ამასთან, ანგარიშში წარმოდგენილია სტატისტიკური ინფორმაცია ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ გამოყენებული აღკვეთის ღონისძიებებისა და სასჯელების შესახებ.

პროკურატურა განაგრძობს აქტიურ მუშაობას, რათა მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მიდგომებით დაიგემოს და განხორციელდეს ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესში საპროკურორო საქმიანობის ხარისხის კიდევ უფრო ამაღლებას.

1. არასრულწლოვანთა განრიდების/განრიდება-მედიაციის პროგრამა და პროგრამის 2022 წლის შედეგები

1.1. სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული ღონისძიებების გამოყენების მნიშვნელობა და განრიდება/განრიდება-მედიაციის პროგრამა საქართველოში

განრიდება ეს არის სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული მექანიზმი, რომელიც კანონთან კონფლიქტში მყოფ ახალგაზრდას განრიდებას სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის, სასჯელის და ნასამართლობისაგან, თუმცა, მას ჩადენილ ქმედებაზე პასუხისმგებლობას აკისრებს ალტერნატიული ფორმით, რითაც ხელს უწყობს ჩადენილი დანაშაულის გააზრებას¹ პროგრამა კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანს აძლევს შესაძლებლობას გამოასწოროს ჩადენილი ქმედება და დაიწყოს კანონმორჩილი ცხოვრება სუფთა ფურცლიდან, ნასამართლობის გარეშე.

გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების მოდალური კანონი და მისი კომენტარები კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნების მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული ღონისძიების - განრიდებას განმარტებისას მიუთითებს, რომ „განრიდებას მიზანია კანონთან კონფლიქტში მყოფი ბავშვის მიმართ სასამართლო განხილვის დაწყების თავიდან აცილება ან დაწყებული განხილვის შეჩერება, და გავლენის მოხდენა ბავშვის სწორ განვითარებაზე მისი პერსონალური პასუხისმგებლობის გაძლიერებით, რათა ხელი შეუწყოს ბავშვის რეინტეგრაციასა და მის მიერ კონსტრუქციული როლის შესრულებას საზოგადოებაში.“²

განრიდებას პროგრამა უზრუნველყოფს კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ სტიგმატიზაციის შემცირებას, განრიდებას პროცესი სრულად ეფუძნება არასრულწლოვნის საჭიროებების გათვალისწინებას, განრიდებას პროგრამის ფარგლებში არასრულწლოვანთან გაფორმებული განრიდება/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულებით არასრულწლოვანს პასუხისმგებლობის გაცნობიერებაზე დაფუძნებული ვალდებულებები ეკისრება, ამასთან, მაქსიმალურად უზრუნველყოფილია პროცესში დაზარალებულის ჩართულობა.³ გარდა ზემოაღნიშნულისა, განრიდებას პროგრამა კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთან ფორმალური სამართლებრივი პროცედურების შემცირების გზით, უზრუნველყოფს არასრულწლოვნის დელიქტური ქცევის დაძლევის და განმეორებითი დანაშაულის ჩადენის თავიდან აცილებას.⁴

არასრულწლოვანთა განრიდებას პროგრამა 2010 წელს ამოქმედდა. აღნიშნული პროგრამა 2010-2015 წლებში ვრცელდებოდა კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანზე. 2016 წლიდან, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის ამოქმედების შემდეგ კი განრიდება-მედიაციის პროგრამა გავრცელდა 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირებზეც. განრიდება გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ არასრულწლოვანმა/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირმა ჩაიდინა ნაკლებად

¹ Best Practices in Youth Diversion. University of Maryland School of Social Work. 2018, pg. 3//

<https://theinstitute.umaryland.edu/media/ssw/institute/md-center-documents/Youth-Diversion-Literature-Review.pdf>

² Model Law on Juvenile Justice and Related Commentary. Model Law on Juvenile Justice and Related Commentary, Vienna, 2011//

https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Justice_Matters_Involving_Web_version.pdf

³ Best Practices in Youth Diversion. University of Maryland. School of Social Work. 2018, pg. 4//

<https://theinstitute.umaryland.edu/media/ssw/institute/md-center-documents/Youth-Diversion-Literature-Review.pdf>

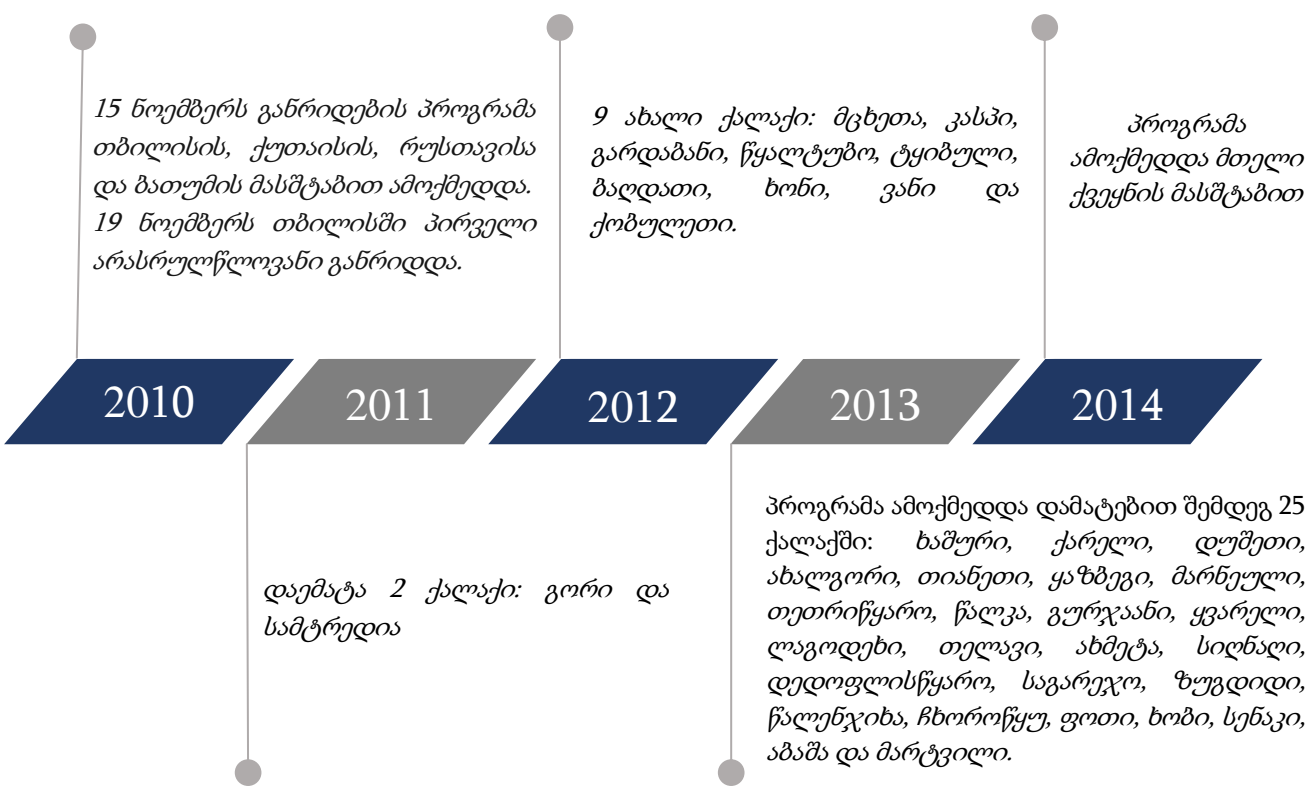
⁴ Juvenile Diversion Guidebook, Prepared by the Models for Change Juvenile Diversion Workgroup, March 2011, page 11,

https://www.modelsforchange.net/publications/301/Juvenile_Diversion_Guidebook.pdf

მძიმე და მძიმე კატეგორიის დანაშაული, არ არის ნასამართლევნი, წარსულში არ ყოფილა განრიდებული და აღიარებს მის მიერ ჩადენილ ქმედებას.

განრიდების პროგრამა წარმოადგენდა რა ქართული სამართლებრივი სივრცისთვის სრულიად ახალ ინსტიტუტს, მისი დანერგვა მოხდა ეტაპობრივად. 2010 წლის 15 ნოემბერს განრიდების პროგრამა თბილისის, ქუთაისის, რუსთავისა და ბათუმის მასშტაბით ამოქმედდა. პირველი არასრულწლოვანი იმავე წელს - 19 ნოემბერს თბილისში იქნა განრიდებული. განრიდება-მედიაციის პროგრამა ეტაპობრივად დაინერგა სხვა ტერიტორიულ ერთეულებშიც. 2011 წლის ნოემბერში დაემატა 2 ქალაქი: გორი და სამტრედია, ხოლო 2012 წლის თებერვალში - 9 ახალი ქალაქი: მცხეთა, კასპი, გარდაბანი, წყალტუბო, ტყიბული, ბაღდათი, ხონი, ვანი და ქობულეთი. 2013 წლის აპრილში პროგრამა ამოქმედდა დამატებით შემდეგ 25 ქალაქში: ხაშური, ქარელი, დუშეთი, ახალგორი, თიანეთი, ყაზბეგი, მარნეული, თეთრიწყარო, წალკა, გურჯაანი, ყვარელი, ლაგოდეხი, თელავი, ახმეტა, სიღნაღი, დედოფლისწყარო, საგარეჯო, ზუგდიდი, წალენჯიხა, ჩხოროწყუ, ფოთი, ხობი, სენაკი, აბაშა და მარტვილი. ამავე წელს პროგრამა ეტაპობრივად გავრცელდა საქართველოს სხვა ტერიტორიაზე და 2014 წლიდან მთელი ქვეყნის მასშტაბით ამოქმედდა.

არასრულწლოვანთა განრიდება-მედიაციის პროგრამა ეფუძნება შემდეგ პრინციპებს:

- ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენების მაქსიმალური ხელშეწყობა;
- ნებაყოფლობითობა;
- პროპორციულობა;
- კონფიდენციალურობა;
- სტიგმატიზაციის დაუშვებლობა;
- არასრულწლოვნის ჭეშმარიტი ინტერესის გათვალისწინება.⁵

⁵ საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2016 წლის 1 თებერვლის №120 ბრძანება „არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის გამოყენების წესისა და მხარეებს შორის გასაფორმებელი ხელშეკრულების ძირითადი პირობების დამტკიცების შესახებ“.

არასრულწლოვანთა განრიდება-მედიაციის პროგრამა უკვე ჩამოყალიბდა მყარ სამართლებრივ ინსტიტუტად, რომელიც მე-13 წელია არსებობს. პრაქტიკაში არსებული ხარვეზების, წამოჭრილი სირთულეების კვალდაკვალ მან განვითარების საკმაოდ საინტერესო ეტაპები გაიარა. ცვლილებები შეეხო შემდეგ საკითხებს:

- 2014 წლიდან განრიდების გამოყენება შესაძლებელი გახდა მძიმე კატეგორიის დანაშაულებზე;
- პრაქტიკის სრულყოფილი ანალიზის საფუძველზე გამოკვეთილი პრობლემების შედეგად, იუსტიციის მინისტრის 2016 წლის 1 თებერვლის №120 ბრძანებით, დეტალურად გაიწერა განრიდებისა და განრიდება-მედიაციის პროცედურები და განრიდების პროცესში მონაწილე პირების მიერ კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღების ვადები;
- გაიზარდა მედიატორის როლი დაზარალებულთან კომუნიკაციის თვალსაზრისით, განრიდების პროცესის დაწყების ეტაპზევე;
- დაიხვეწა და უფრო სრულყოფილი გახდა განრიდებისა და განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულების ფორმები, რომელიც შეიცავს დეტალურ ინფორმაციას არასრულწლოვნის მონაცემების, მის მიერ ჩადენილი ქმედების, მხარეთა უფლება-მოვალეობების, განრიდების პირობების, ხელშეკრულების მოქმედების ვადისა და მისი დარღვევის შემთხვევაში მოსალოდნელი შედეგების შესახებ;
- 2016 წელს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით განრიდება-მედიაციის მოქმედების ფარგლები გაფართოვდა პირთა წრის მიხედვით და გარდა არასრულწლოვნებისა, პროგრამაში 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირების ჩართვაც გახდა შესაძლებელი.

2022 წელს საქართველოს გენერალური პროკურატურის მიერ განრიდება-მედიაციის პროგრამის გაძლიერების მიზნით მნიშვნელოვანი ღონისძიებები განხორციელდა: საქართველოს გენერალური პროკურატურის საპროკურორო საქმიანობაზე ზედამხედველობისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის მიერ განახლდა განრიდების/განრიდება-მედიაციის პროგრამის სახელმძღვანელო მითითებები, გაიმართა შეხვედრები არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში სპეციალიზებულ პროკურორებთან და პროკურატურის სტრუქტურული ერთეულების მენეჯერებთან. პროკურატურამ მონაწილეობა მიიღო ქვეყნის მასშტაბით გამართულ განრიდება-მედიაციის პროგრამაში ჩართულ პროფესიონალთა მულტიდისციპლინურ შეხვედრებში.

1.2. 2010-2022 წლებში არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი წესით განრიდებულ პირთა ზოგადი სტატისტიკა

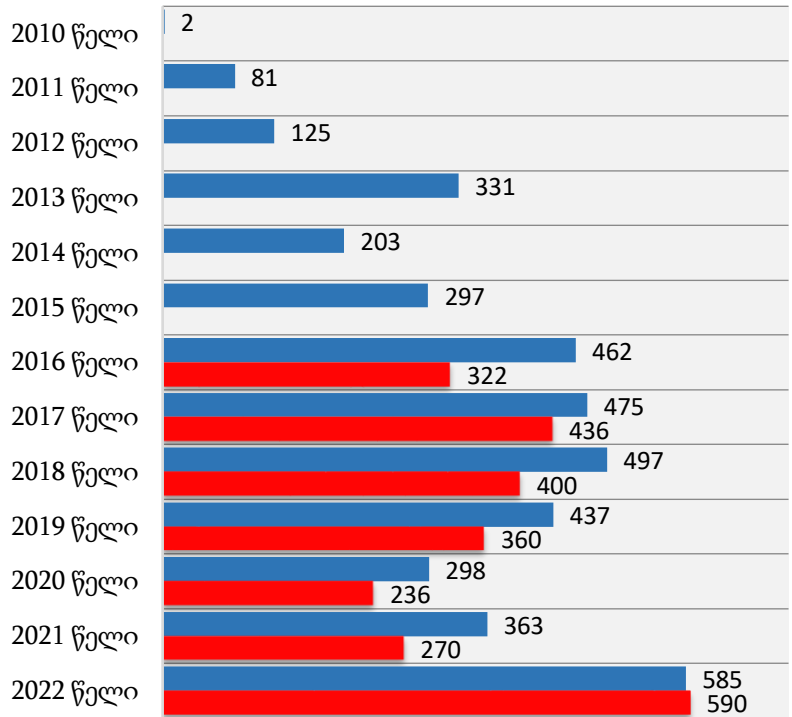
2010 წლიდან დღემდე არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ მუდმივად მზარდია სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული ღონისძიების - განრიდების/განრიდება-მედიაციის გამოყენების მაჩვენებელი.

2022 წლის მონაცემების თანახმად, 2010-2022 წლებში სულ განრიდებულია 14-დან 21 წლამდე ასაკის 6770 პირი, საიდანაც 4156 არის არასრულწლოვანი, ხოლო 2614 - 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირი.

როგორც გრაფიკიდანაც ჩანს, 2022 წელს, წინა წლებთან შედარებით, ყველაზე მეტი არასრულწლოვანი და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირი იქნა განრიდებული.

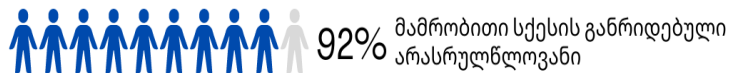
21 წლამდე ასაკის პირების განრიდების სტატისტიკა წლების მიხედვით

■ არასრულწლოვანი ■ 18-21 წლის

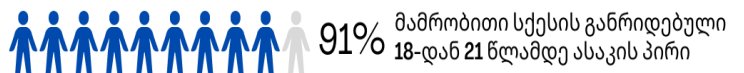

განრიდების სტატისტიკური ანალიზის თანახმად, ისევე, როგორც გასულ წლებში, 2022 წელსაც განრიდება უმეტესად გამოყენებული იქნა მამრობითი სქესის არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე პირთა მიმართ.

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან 538 (92%) მამრობითი სქესის, ხოლო 47 (10%) მდედრობითი სქესისაა.

2022 წელს განრიდებული 18-დან 21 წლამდე ასაკის 590 პირიდან 539 (91%) მამრობითი სქესის, ხოლო 51 (9%) მდედრობითი სქესისაა.

1.3. 2022 წელს არასრულწლოვანთა განრიდებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის თანაფარდობა

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის მე-8 მუხლის თანახმად, არასრულწლოვნის მიმართ, პირველ რიგში, განიხილება განრიდების ან აღდგენითი მართლმსაჯულების ღონისძიებების გამოყენების შესაძლებლობა და ფასდება, სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებასა და სასჯელის გამოყენებაზე უკეთ უზრუნველყოფს თუ არა განრიდება არასრულწლოვნის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციას და ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას. კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული ღონისძიებების გამოყენების პრიორიტეტულობას ხაზს უსვამს არაერთი საერთაშორისო სამართლებრივი აქტი. გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები არასრულწლოვანთა მიმართ მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ (პეკინური წესები) მე-11 მუხლში საუბრობს ალტერნატიული ღონისძიებებით სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შეცვლაზე და მიუთითებს, რომ არასრულწლოვნის საქმის განხილვა ფორმალური განხილვის გარეშე უნდა მოხდეს.⁶ მართლმსაჯულების სისტემაში ბავშვის უფლებათა შესახებ გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი №10 ასევე მიუთითებს კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების გამოყენების პრიორიტეტულობაზე. „არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულება, რომელიც გულისხმობს კანონთან კონფლიქტში მყოფი ბავშვების მიმართ ისეთი ალტერნატიული ზომების გამოყენებას, როგორცაა მართლმსაჯულების სისტემისაგან განრიდება და აღდგენითი მართლმსაჯულება, საშუალებას მისცემს მონაწილე სახელმწიფოებს, უპასუხონ კანონთან კონფლიქტში მყოფი ბავშვების საჭიროებებს. ამ გზით, ისინი შეძლებენ არა მხოლოდ ბავშვის ჭეშმარიტი ინტერესის, არამედ საზოგადოების მოკლე და გრძელვადიანი ინტერესების დაცვასაც,“ - აღნიშნულია გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის მე-10 კომენტარში.⁷ თავად ბავშვის უფლებათა კონვენციის მე-40 მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, „მონაწილე სახელმწიფოები ვალდებული არიან, იმ ბავშვების მიმართ, რომლებმაც, სავარაუდოდ დაარღვიეს სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, ბრალად ედებათ მისი დარღვევა ან აღიარებულები არიან მის დამრღვევებად, მხარი დაუჭირონ ისეთი ზომების გატარებას, რომლებიც არ ითვალისწინებს ფორმალურ სამართალწარმოებას. გამომდინარე იმ ფაქტიდან, რომ არასრულწლოვანი კანონდამრღვევების უმეტესობა ძირითადად მსუბუქ დანაშაულს სჩადის, მათ მიმართ ისეთი ზომების გატარება, რომლებიც გამიჯნულია სისხლის სამართლის/არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების აღსრულებისგან და რომლებიც გულისხმობს ალტერნატიული (სოციალური) სერვისების გამოყენებას, (მაგალითად, განრიდება), უნდა იყოს რაც შეიძლება ფართოდ დანერგილი და გავრცელდეს საქმეების უმეტესობაზე.“

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, პროკურორები არასრულწლოვანთა მიმართ პირველ რიგში სწორედ განრიდების გამოყენების შესაძლებლობას განიხილავენ. პროკურორი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილებას მხოლოდ მას შემდეგ იღებს, როდესაც დარწმუნდება, რომ განრიდება-მედიაცია ვერ უზრუნველყოფს არასრულწლოვნის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაციას და ახალი დანაშაულის თავიდან აცილებას.

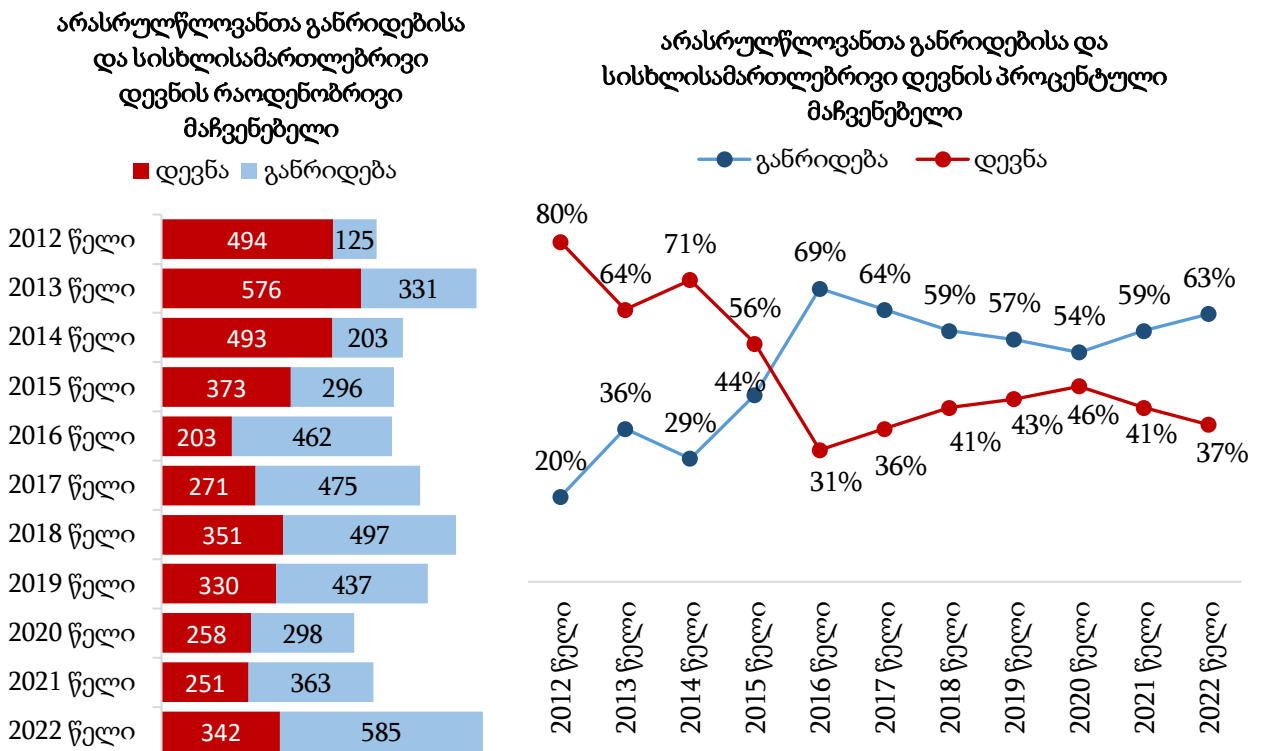
⁶ გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები არასრულწლოვანთა მიმართ მართლმსაჯულების განხორციელების შესახებ (პეკინური წესები). მუხლი 11// https://www.unodc.org/pdf/compendium/compendium_2006_part_01_02.pdf

⁷ ბავშვის უფლებათა შესახებ გაეროს ბავშვის უფლებათა კომიტეტის ზოგადი კომენტარი №10. 2007// <https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/crc.c.gc.10.pdf>

სტატისტიკური მონაცემების თანახმად, 2016 წლიდან (არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის ამოქმედების შემდეგ) კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად აღემატება სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელს. პანდემიით გამოწვეულ გარკვეულ მიზეზთა გამო, 2019 წელთან შედარებით, 2020 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების მაჩვენებელი სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელთან მიმართებით 3%-ით იყო შემცირებული. თუმცა, 2021 წელს, მოხერხდა განრიდების გამოყენების ზრდის დინამიკის აღდგენა და რაოდენობრივ მაჩვენებელთან ერთად მოიმატა არასრულწლოვანთა განრიდების ხვედრითმა წილმაც სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებასთან მიმართებით. კერძოდ, 2021 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა იყო 610, საიდანაც განრიდება-მედიაციის პროგრამაში ჩაერთო 363 (59%) არასრულწლოვანი, ხოლო 2022 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა იყო 927, საიდანაც განრიდება-მედიაციის პროგრამაში ჩაერთო 585 (63%) არასრულწლოვანი. ამდენად, ბოლო 2 წლის მანძილზე არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებასთან შედარებით განრიდების გამოყენების 4-5%-იანი ზრდის ტენდენცია ფიქსირდება.

კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის გამოყენების მაჩვენებელი წლების მიხედვით ასეთია:

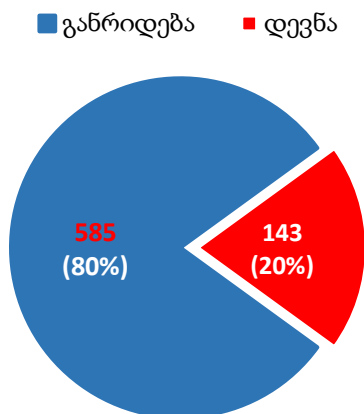

ზემოთ მოცემული სტატისტიკური მაჩვენებლები გამოანგარიშებულია განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობიდან, რაც მოიცავს იმ ბრალდებულ არასრულწლოვანთა რაოდენობას, რომლებიც აკმაყოფილებდნენ ან არ აკმაყოფილებდნენ განრიდების კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს. განრიდების გამოყენების მაჩვენებლის ზუსტი განსაზღვრის მიზნით, მნიშვნელოვანია განრიდების რაოდენობა შედარდეს მხოლოდ იმ ბრალდებულ არასრულწლოვანთა რაოდენობას, რომლებიც განრიდების ფორმალურ კრიტერიუმებს აკმაყოფილებდნენ, თუმცა, პროკურორმა დისკრეციული უფლებამოსილებიდან გამომდინარე, მათ მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების გადაწყვეტილება მიიღო.

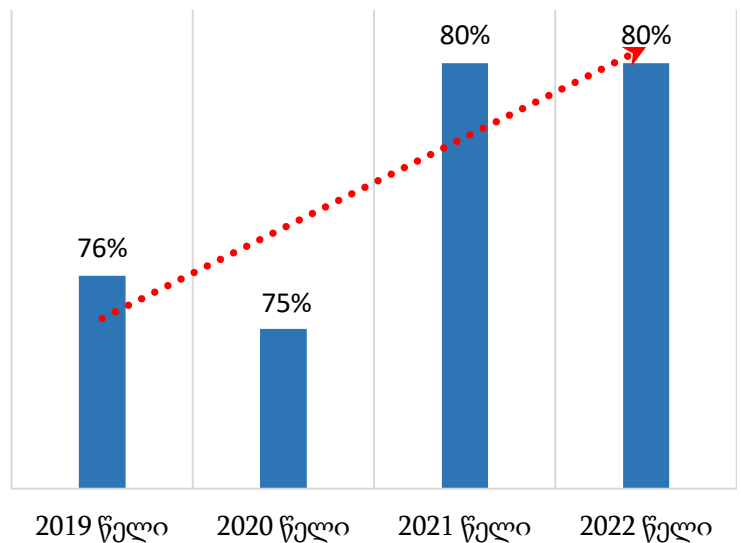

2022 წლის მონაცემებით, განრიდებულ და იმ ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა, რომლებიც განრიდების კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ, 728 პირს შეადგენს, საიდანაც პროკურორმა განრიდების გადაწყვეტილება 585 (80%) არასრულწლოვანის მიმართ მიიღო. აღნიშნული ცალსახად მიუთითებს, რომ პროკურორები არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის მე-8 მუხლის საფუძველზე არასრულწლოვანთა მიმართ პრიორიტეტულად სწორედ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენებას განიხილავენ. 2019 წელს ზემოაღნიშნული მაჩვენებელი - 76%, 2020 წელს კი - 75% იყო, ხოლო 2021-2022 წლებში განრიდების ხვედრითი წილი განრიდებულ და იმ ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობასთან მიმართებით, რომლებიც განრიდების კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ - 80%-ია. აღნიშნული მიუთითებს, რომ გასულ წლებთან შედარებით, არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული მექანიზმის გამოყენების მაჩვენებელი მზარდია.

2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი იმ პირთა საერთო რაოდენობიდან (728), რომლებიც აკმაყოფილებდნენ განრიდების კანონმდებლობით დადგენილ ფორმალურ კრიტერიუმებს

2019-2022 წლებში განრიდების ხვედრითი წილი იმ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობასთან მიმართებით, რომლებიც კანონით დადგენილ განრიდების კრიტერიუმებს აკმაყოფილებდნენ

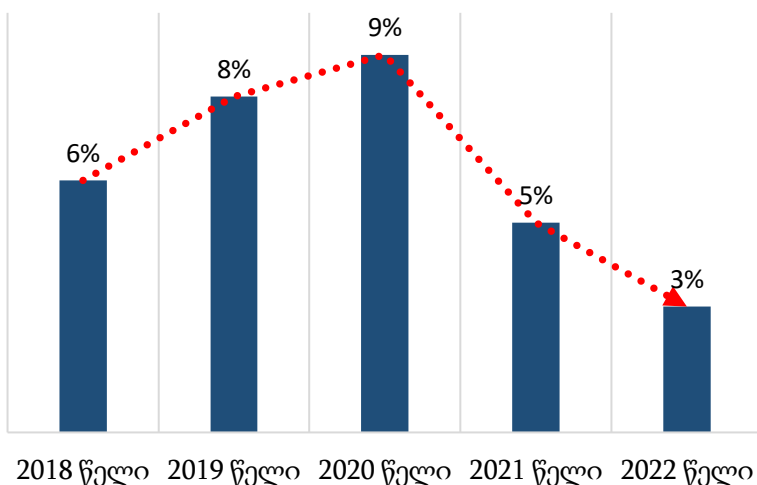
1.4. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდებამდე სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების და სასამართლოდან განრიდების მიზნით საქმეთა დაბრუნების მაჩვენებელი

როგორც ზემოთ აღინიშნა, განრიდების მიზანია არასრულწლოვნის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაცია მოხდეს ფორმალური სამართლებრივი პროცედურების გარეშე. ამისათვის მნიშვნელოვანია, რომ არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების გადაწყვეტილება მიიღებოდეს სამართალწარმოების პირველივე ეტაპზე და განრიდების პროცესის დაწყება სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შემდეგ, მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში ხდებოდეს.

2022 წლის მონაცემების თანახმად, 585 განრიდებული არასრულწლოვნიდან განრიდებამდე სისხლისსამართლებრივი დევნა დაიწყო 19 არასრულწლოვნის მიმართ, რაც განრიდებულ არასრულწლოვანთა მხოლოდ 3%-ია. აღნიშნული 19 არასრულწლოვნიდან, მათ შორის, 6 პირის მიმართ არსებობდა დევნის დაწყების აუცილებლობა, ვინაიდან მათი დაკავება დანაშაულზე წასწრების გამო მოხდა; 7 შემთხვევაში სახეზე იყო არასრულწლოვნის მხრიდან ჯგუფური ძალადობის ფაქტი, რის საფუძველზეც პროკურორმა, საჯარო ინტერესის ტესტის გათვალისწინებით, მიიღო გადაწყვეტილება სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ; 2 შემთხვევაში კი პროკურორმა არასრულწლოვნის მიერ დანაშაულის აღიარების შემდეგ (გამოძიების ეტაპზევე) მიიღო არასრულწლოვნის განრიდების და სისხლისსამართლებრივი დევნის შეწყვეტის გადაწყვეტილება.

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვნიდან განრიდების მიზნით სასამართლომ მხოლოდ 17 არასრულწლოვნის საქმე დააბრუნა, რაც განრიდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობის 3%-ია. წინა წლებთან შედარებით, აღნიშნული მაჩვენებელი მნიშვნელოვნადაა გაუმჯობესებული. განრიდების მიზნით არასრულწლოვანთა საქმის სასამართლოდან დაბრუნების მაჩვენებელი 2021 წელს 5%, 2020 წელს - 9%, 2019 წელს - 8%, 2018 წელს კი 6% იყო.

სასამართლოდან განრიდების მიზნით დაბრუნებულ საქმეთა მაჩვენებელი

აღნიშნული მონაცემები ცალსახად მიუთითებს, რომ პროკურორები განრიდების დაწყების შესახებ გადაწყვეტილებას პირველ ეტაპზევე სწორად და დროულად იღებენ. არასრულწლოვნის განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების დროულად მიღება განრიდების მიზნების მიღწევის ერთ-ერთი მთავარი წინაპირობაა.

1.5. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი წესით განრიდებულ პირთა სტატისტიკა დანაშაულთა კატეგორიისა და სახის მიხედვით

2022 წელს 14-დან 21 წლამდე განრიდებული 1175 პირიდან განრიდება მძიმე კატეგორიის დანაშაულის ჩამდენი 527 პირის მიმართ იქნა გამოყენებული. ე.ი. 2022 წელს 45% შემთხვევაში განრიდებული იქნა მძიმე, ხოლო 55% შემთხვევაში ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულის ჩამდენი 14-დან 21 წლამდე ასაკის პირი.

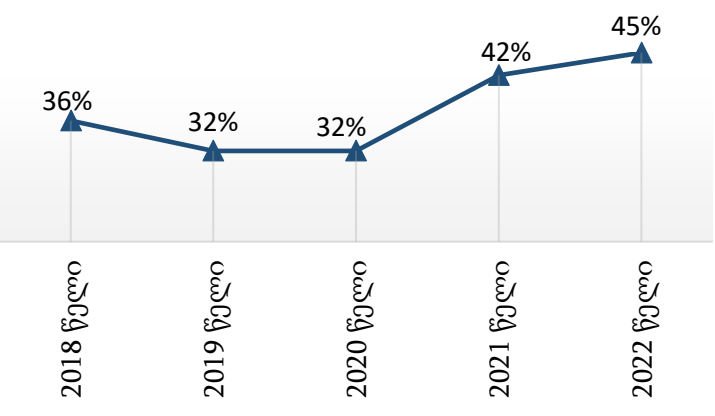
სტატისტიკური მონაცემების ანალიზი გასულ წლებთან შედარებით აჩვენებს, რომ მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი მზარდია.

აღსანიშნავია, რომ მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე არასრულწლოვანთა განრიდების მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად აღემატება ამავე კატეგორიის დანაშაულზე 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების მაჩვენებელს. კერძოდ, 585 განრიდებული არასრულწლოვანიდან 324 (55%) განრიდებული იქნა მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე, ხოლო 590 განრიდებული 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირიდან 203 (34%) განრიდებული იქნა მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე.

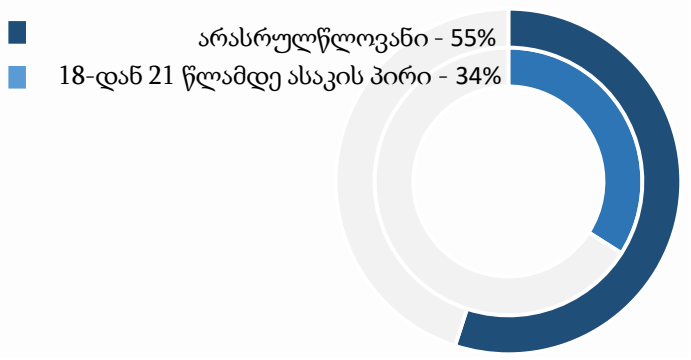
რიგ შემთხვევებში არასრულწლოვანის/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიულ ღონისძიებას პროკურორი დანაშაულთა ერთობლიობის დროსაც იყენებს. გადაწყვეტილების მიღებისას პროკურორისთვის მნიშვნელოვანია, რომ თითოეული არასრულწლოვანის/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირის ინდივიდუალური შეფასებისას იკვეთებოდეს დამცავი ფაქტორები, რომელიც არასრულწლოვანთან/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთან მუშაობისას არსებული რისკფაქტორების მინიმუმამდე დაყვანის, მისი რესოციალიზაციის და განმეორებითი დანაშაულის თავიდან აცილების შესაძლებლობას იძლევა.

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან დანაშაულთა ერთობლიობაზე განრიდდა 134 (23%), ხოლო 18-დან 21 წლამდე განრიდებული 590 პირიდან - 80 (14%) პირი. 2022 წელს დანაშაულთა ერთობლიობაზე განრიდებული 134 არასრულწლოვანიდან ნაკლებად მძიმე

2018-2022 წლებში 14-დან 21 წლამდე ასაკის განრიდებულ პირთაგან მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე განრიდების პროცენტული მაჩვენებელი

2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე პირთა განრიდების მაჩვენებელი მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე

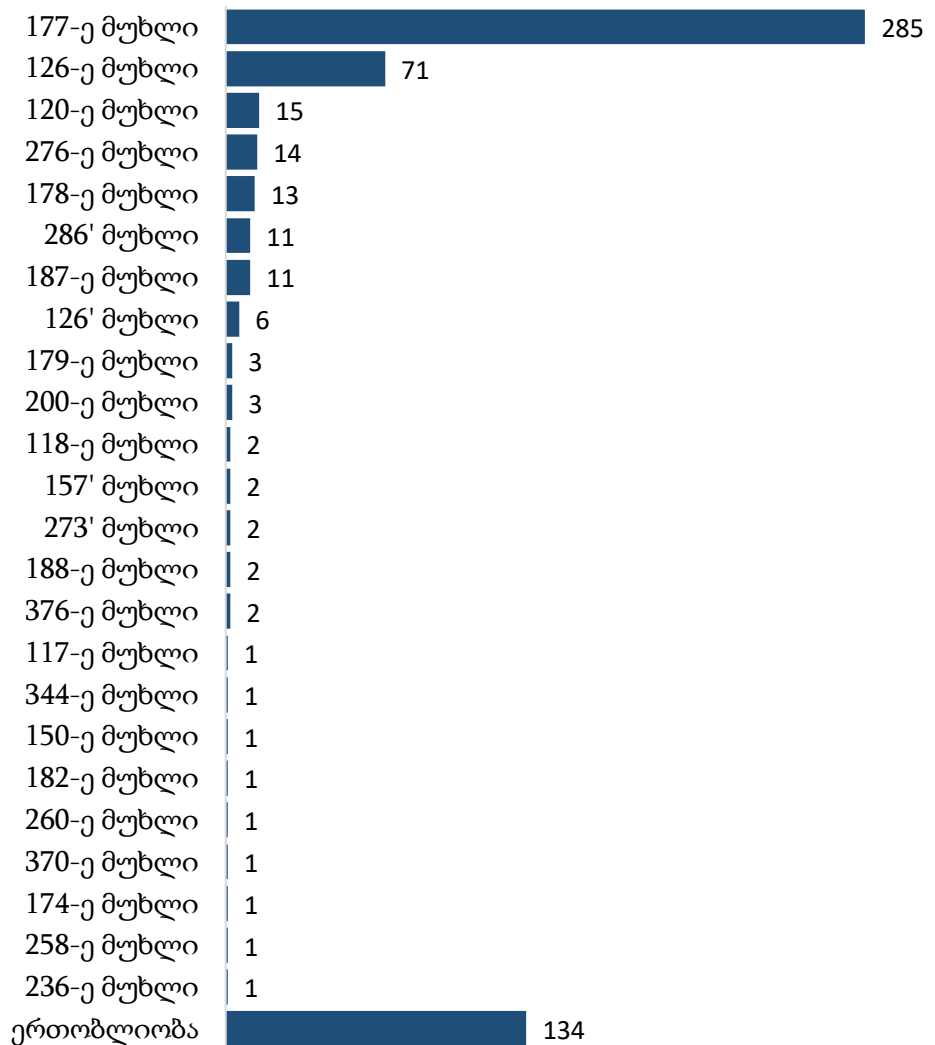

კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა ჩადენილი ჰქონდა 24, ნაკლებად მძიმე და მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა - 38, ხოლო მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა - 72 არასრულწლოვანს. 2022 წელს დანაშაულთა ერთობლიობაზე განრიდებული 18-დან 21 წლამდე ასაკის 80 პირიდან ნაკლებად მძიმე დანაშაულთა ერთობლიობა ჩადენილი ჰქონდა 45, ნაკლებად მძიმე და მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა - 13, ხოლო მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა - 22 პირს.

არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების გამოყენება ყველაზე ხშირ შემთხვევებში საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებზე ხდება, რომელთაგან ძირითად შემთხვევებში სახეზე გვაქვს სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის - ქურდობის ჩადენა.

2022 წელს განრიდებული 585 არასრულწლოვანიდან საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული ჩადენილი ჰქონდა 407 (70%) არასრულწლოვანს.⁸

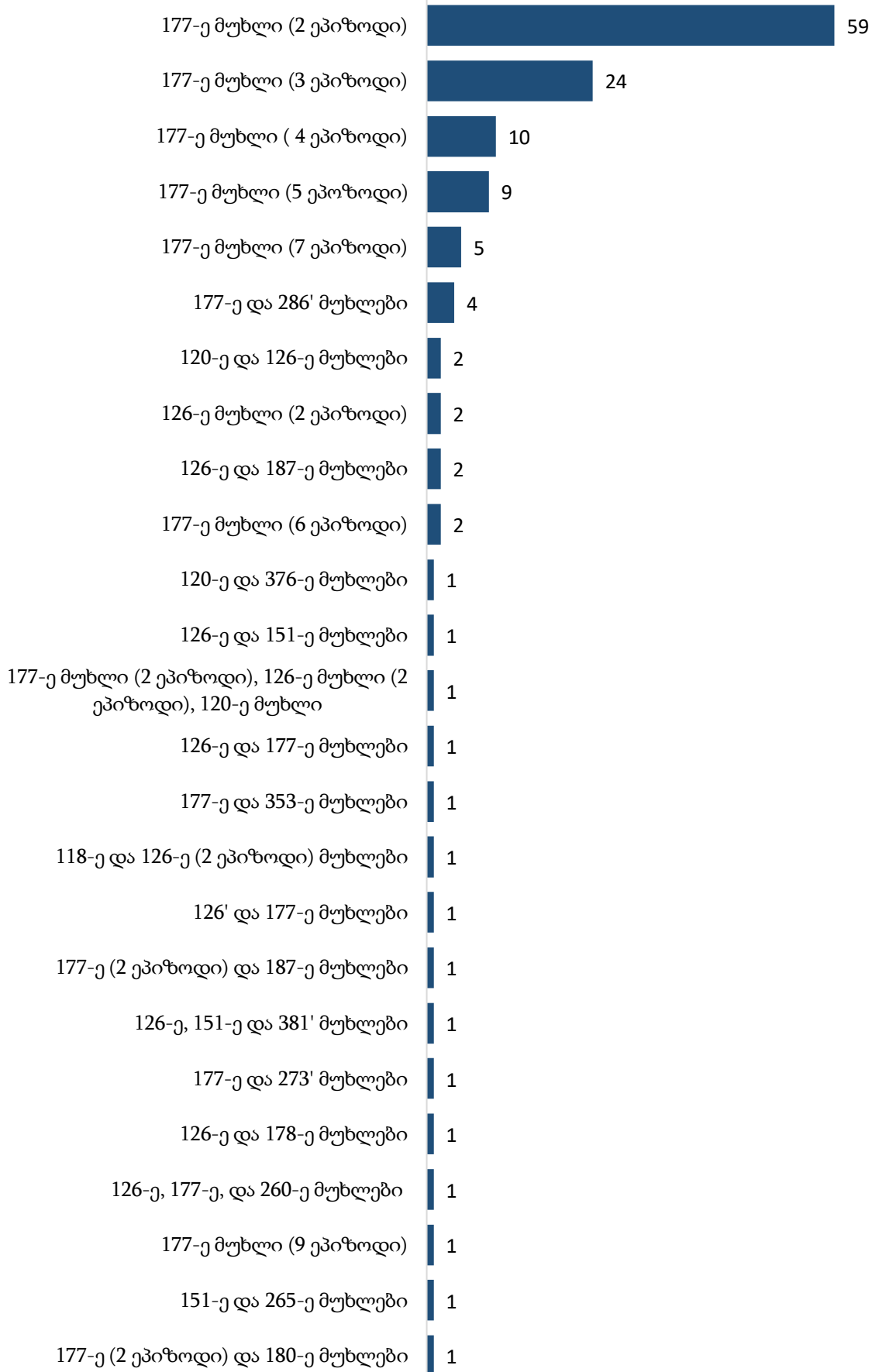
2022 წელს არასრულწლოვანთა განრიდების მაჩვენებელი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლების მიხედვით

⁸ მითითებული მაჩვენებელი მოიცავს, როგორც სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის 1 ეპიზოდს, ასევე დანაშაულთა ერთობლიობისას 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის 2 ან მეტი ეპიზოდს, ან სხვა მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულთან ერთობლიობისას 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელსაც.

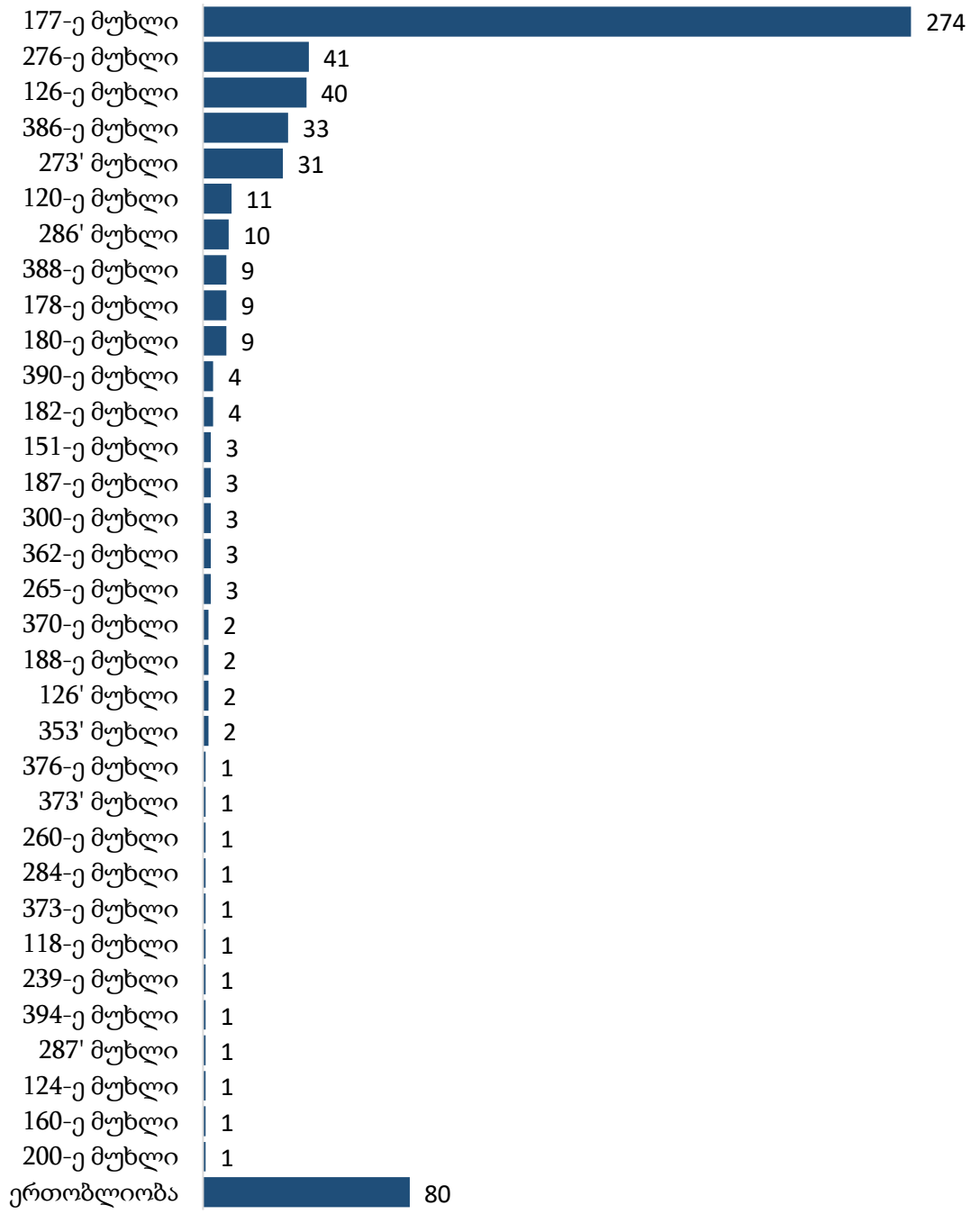

2022 წელს არასრულწლოვანთა განრიდების მაჩვენებელი დანაშაულთა ერთობლიობაზე

ისევე, როგორც არასრულწლოვნებში, 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირების მიმართაც განრიდება ძირითად შემთხვევებში სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენისას მოხდა. 2022 წელს განრიდებული 18-დან 21 წლამდე ასაკის 590 პირიდან 530 პირს (90%)⁹ ჩადენილი ჰქონდა სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული.

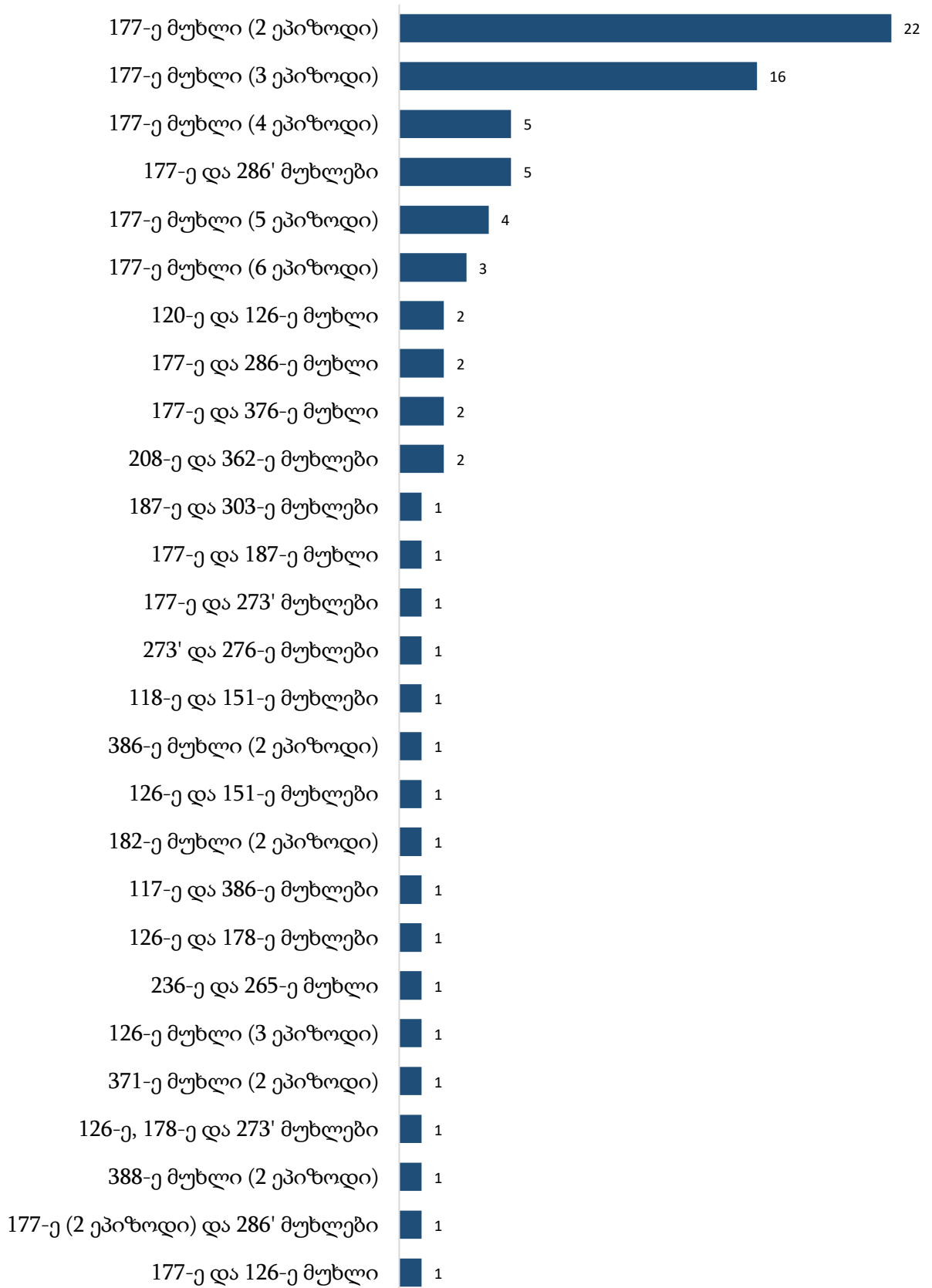
2022 წელს 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების მაჩვენებელი საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლების მიხედვით

⁹ მითითებული მაჩვენებელი მოიცავს, როგორც სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის 1 ეპიზოდს, ასევე დანაშაულთა ერთობლიობისას 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის 2 ან მეტი ეპიზოდს, ან სხვა მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულთან ერთობლიობისას 177-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელსაც.

2022 წელს 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების მაჩვენებელი დანაშაულთა ერთობლიობაზე

1.6. მედიაციის მაჩვენებელი 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ

მედიაცია აღდგენითი მართლმსაჯულების ერთ-ერთი საუკეთესო ინსტრუმენტი. აღდგენითი მართლმსაჯულების შესახებ აღნიშნავენ, რომ ის „ეხმარება იმ ადამიანებისა და საზოგადოების „საჭიროებებს“ და „როლებს,“ რომელთა ყოველდღიურ ცხოვრებაზე იქონია გავლენა დანაშაულმა. აღდგენითი მართლმსაჯულება მიზნად ისახავს ყველა ჩართული მხარის საჭიროებების პასუხსა და დაბალანსებას: დაზარალებული, დამზარალებელი და საზოგადოება.“¹⁰ აღდგენითი მართლმსაჯულება დანაშაულებრივ ქცევაზე რეაგირების საშუალებაა საზოგადოების, დაზარალებულისა და კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირის საჭიროებების დაბალანსებით.¹¹

მედიაცია - კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირისა და დაზარალებულის შეხვედრა და, მათ შორის, დიალოგის პროცესი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთა მიმართ იძენს, რადგან აღნიშნული პროცესი ხელს უწყობს დანაშაულის გაცნობიერებას და იმის გააზრებას, თუ რა შედეგი მოჰყვა არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილ ქმედებას, რა ზიანი მიადგა მეორე ადამიანს მის მიერ განხორციელებული ქმედებით. აღნიშნულს ძალიან დიდი მნიშვნელობა აქვს კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის რესოციალიზაციისა და განმეორებითი დანაშაულის თავიდან აცილების მიზნების მიღწევისთვის. მედიაციის, როგორც აღდგენითი მართლმსაჯულების ინსტრუმენტის მიზანია არასრულწლოვნისა და დაზარალებულის შერიგება, დანაშაულით გამოწვეული ემოციური თუ მატერიალური შედეგების გამოსწორება და სამართლიანობის აღდგენა.¹²

სწორედ იმ შედეგებიდან გამომდინარე, რაც აღდგენით მართლმსაჯულებას ახლავს, გაეროს გენერალური ასამბლეის რეზოლუციით დამტკიცებული ვენის დეკლარაცია „დანაშაულისა და მართლმსაჯულების შესახებ - შეხვედრა 21-ე საუკუნის გამოწვევებთან“ მოუწოდებს სახელმწიფოებს განავითარონ აღდგენითი მართლმსაჯულების პოლიტიკა, პროცედურები და პროგრამები, რომლებიც პატივს სცემს მსხვერპლის, დანაშაულის ჩამდენი პირის, საზოგადოების და ყველა სხვა მხარის უფლებებს, ინტერესებსა და საჭიროებებს.¹³

ქართულმა მართლმსაჯულების სისტემამ მედიაციის, როგორც აღდგენითი მართლმსაჯულების ერთ-ერთი ინსტიტუტის დამკვიდრება არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულებაში დაიწყო და დღეს უკვე არსებობს პრაქტიკის საუკეთესო მაგალითები. საქართველოს გამოცდილება აღდგენითი მართლმსაჯულების მიმართულებით დადებითად ფასდება. მაგალითად:

ევროკავშირის ყოფილი ელჩი საქართველოში, კარლ ჰარცელი აღნიშნავდა:

აღდგენითი მართლმსაჯულება სწრაფად ვითარდება ევროპის მასშტაბით. ჩვენ ვხედავთ საქართველოს მზარდ დაახლოვებას ევროპულ სტანდარტებთან და სახელმწიფო ინსტიტუტების მზობას აღდგენითი მართლმსაჯულების შემდგომი განვითარებისთვის.

¹⁰ იხ.: ივო ერცენი, ჯანა ჯავახიშვილი, ლადო ჯავახიშვილი. აღდგენითი მართლმსაჯულების სახელმძღვანელო. ევროკავშირი საქართველოსთვის. 2020 წ. 24 გვ.

¹¹ Handbook on Restorative justice programmes – UNODC. Pg. 6 // https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

¹² Handbook on Restorative justice programmes – UNODC. Pg. 6 // https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Handbook_on_Restorative_Justice_Programmes.pdf

¹³ The Vienna Declaration on Crime and Justice: Meeting the Challenges of the Twenty-first Century, Vienna, 10-17 April 2000, para. 28. <https://bit.ly/3FtoegI>

მედიაციის მასშტაბების გაფართოება და პროცესის წარმატებით განხორციელება პროკურატურისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს. მართლმსაჯულების პროცესში კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის საჭიროებებთან ერთად, მნიშვნელოვანია დაზარალებულის კმაყოფილება, რასაც მედიაციის პროცესში დაზარალებულის აქტიური ჩართულობა უწყობს ხელს.

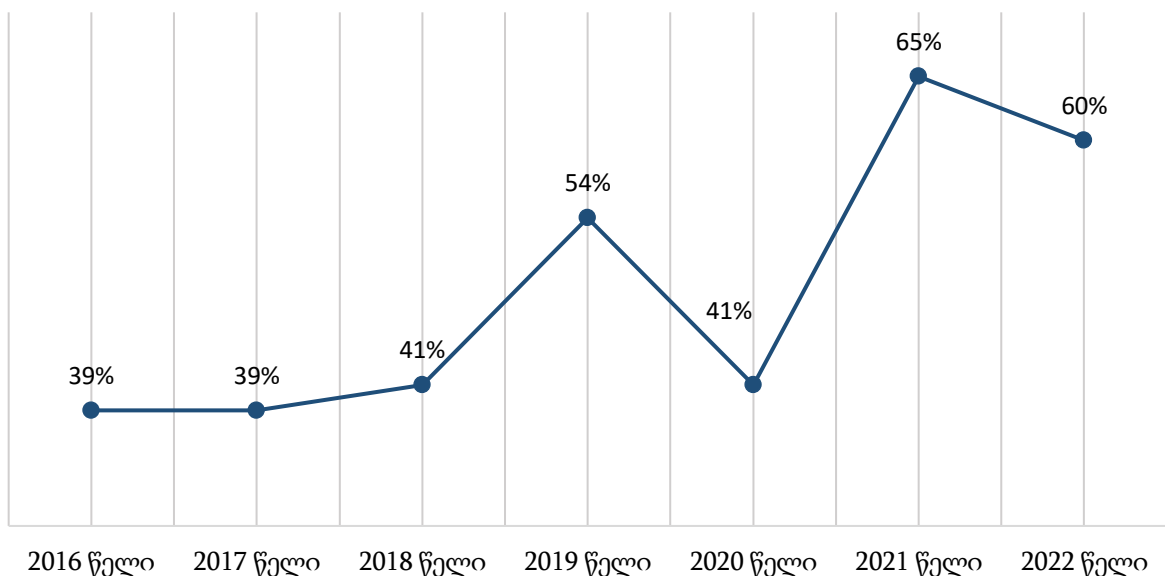
სწორედ ამ მიზნით, განრიდების შესახებ წინასწარი გადაწყვეტილების მიღებამდე, კანონთან კონფლიქტში მყოფ არასრულწლოვანთან და მის კანონიერ წარმომადგენელთან გასაუბრების შემდეგ, პროკურორი ხვდება დაზარალებულს, რომელსაც აწვდის ინფორმაციას განრიდებისა და მედიაციის პროცესის შესაძლო დაწყების შესახებ და განუმარტავს გადაწყვეტილების მიღების საფუძველსა და მიზეზებს.

პროკურორი დაზარალებულთან კომუნიკაციას განსაკუთრებული სიფრთხილით ეკიდება. იგი დაზარალებულს განუმარტავს განრიდების არსს და მედიაციის პროცესის მნიშვნელობას, ასევე, აწვდის ინფორმაციას პროცესში მედიატორის ჩართვის აუცილებლობის და მედიატორის როლის შესახებ.

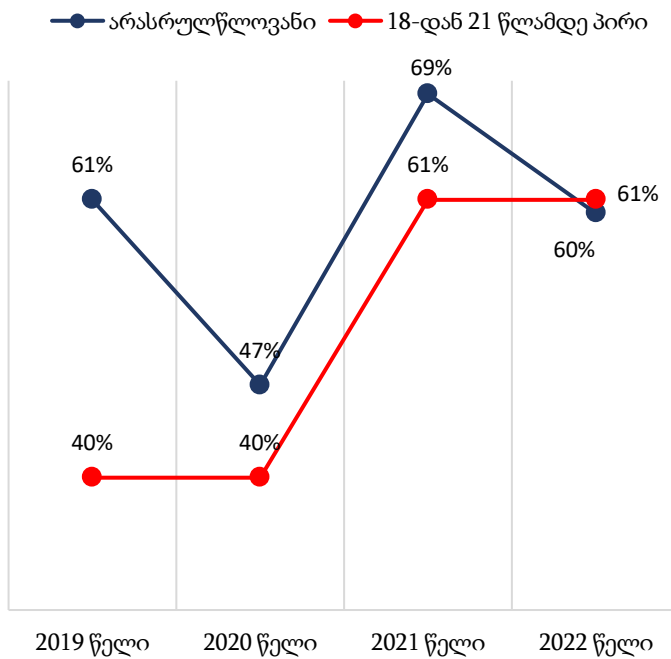
პროკურორი, განრიდების ყველა იმ საქმეს, რომელსაც ჰყავს დაზარალებული, მიუხედავად დაზარალებულის პოზიციისა, მედიაციის მიზნით ამისამართებს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სსიპ დანაშაულის პრევენციის, არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოში. სააგენტოს მედიატორი წარმართავს მედიაციის პროცესს, რომლის წარმატებით დასრულების შემთხვევაში მედიაციის კონფერენციაზე აფორმებს განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულებას.

2021 წელს, გასულ წლებთან შედარებით, მედიაციის მაჩვენებლის მნიშვნელოვანი მატება დაფიქსირდა, თუმცა, 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, მედიაციის მაჩვენებელი შემცირებულია.

მედიაციის მაჩვენებელი დინამიკაში

მედიაციის მაჩვენებელი წლების მიხედვით არასრულწლოვანთა და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ

აღსანიშნავია, რომ წინა წლებში 18-დან 21 წლამდე პირთა მედიაციის მაჩვენებელს მნიშვნელოვნად აღემატებოდა არასრულწლოვანთა მედიაციის მაჩვენებელი. მაგალითად, 2019 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ მედიაციის მაჩვენებელი 61%, ხოლო 18-დან 21 წლამდე ასაკის განრიდებულ პირთა მიმართ - 40% იყო. 2020 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ მედიაციის მაჩვენებელი 47%, ხოლო 18-დან 21 წლამდე ასაკის განრიდებულ პირთა მიმართ - 40% იყო. 2021 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ მედიაციის მაჩვენებელი 69%, ხოლო 18-დან 21 წლამდე ასაკის განრიდებულ პირთა მიმართ - 61% იყო. 2022 წლის მონაცემებით კი მედიაციის მაჩვენებელი განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ 60%-ს, ხოლო 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ 61%-ს შეადგენდა.

აუცილებელია, მოხდეს არასრულწლოვანთა მიმართ მედიაციის გამოყენების შემცირების მიზეზების იდენტიფიცირება, აღდგენითი მართლმსაჯულების შემდგომი განვითარების ხელშეწყობის მიზნით.

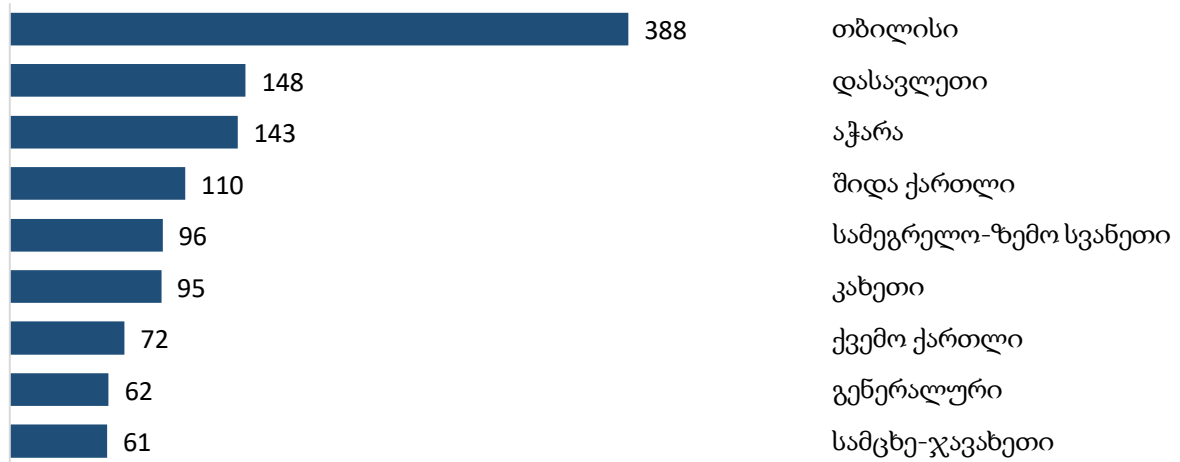
საქართველოს პროკურატურა იუსტიციის სამინისტროს სსიპ არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოსთან კოორდინირებული თანამშრომლობით გააგრძელებს მედიაციის პროცესისა და აღდგენითი მართლმსაჯულების აქტიურ მხარდაჭერას.

1.7. 2022 წელს განრიდების მაჩვენებელი რეგიონულ ჭრილში

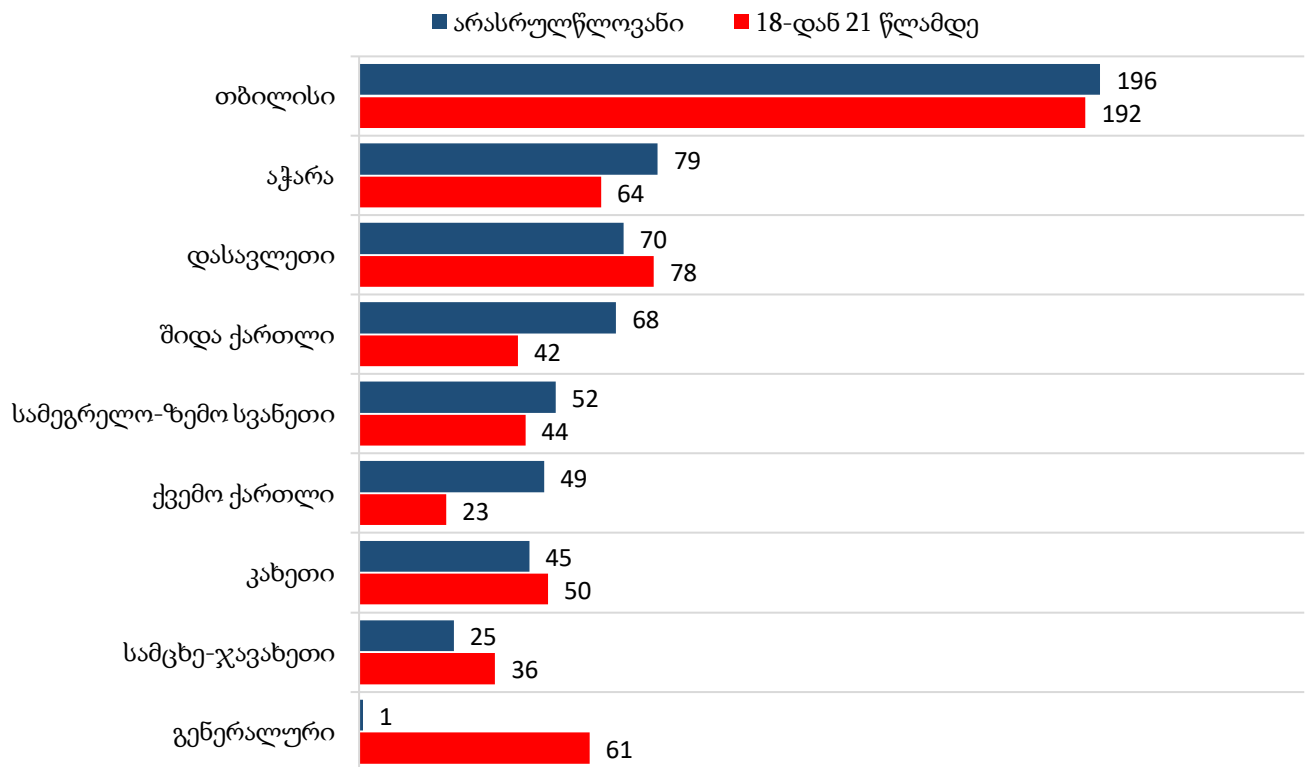
2022 წელს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსით დადგენილი წესით არასრულწლოვანთა/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი თბილისში, ხოლო ყველაზე დაბალი - ქვემო ქართლში ფიქსირდება.

2022 წელს 14-დან 18 წლამდე პირთა განრიდების მაჩვენებელი რეგიონულ ჭრილში

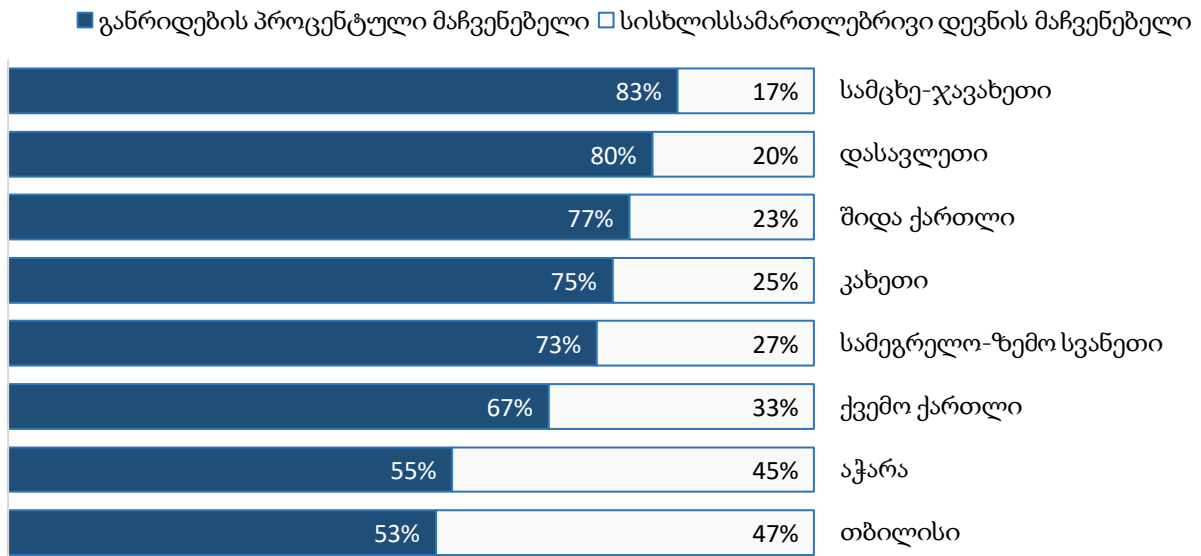
არასრულწლოვანთა/18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ განრიდების სტატისტიკური მონაცემები რეგიონულ ჭრილში შემდეგია:

2022 წელს არასრულწლოვანი და 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების მაჩვენებელი რეგიონულ ჭრილში

აღსანიშნავია, რომ არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელს ყველა რეგიონში აღემატება.

2022 წელს თბილისსა და რეგიონებში არასრულწლოვანთა განრიდების პროცენტული მაჩვენებელი სისხლისსამართლებრივ დევნასთან შეფარდებით

აღსანიშნავია, რომ თბილისსა და აჭარის რეგიონში ბრალდებულ არასრულწლოვანთა შორის დაბალია იმ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი, რომლებიც განრიდების კანონმდებლობით დადგენილ კრიტერიუმებს აკმაყოფილებდნენ.

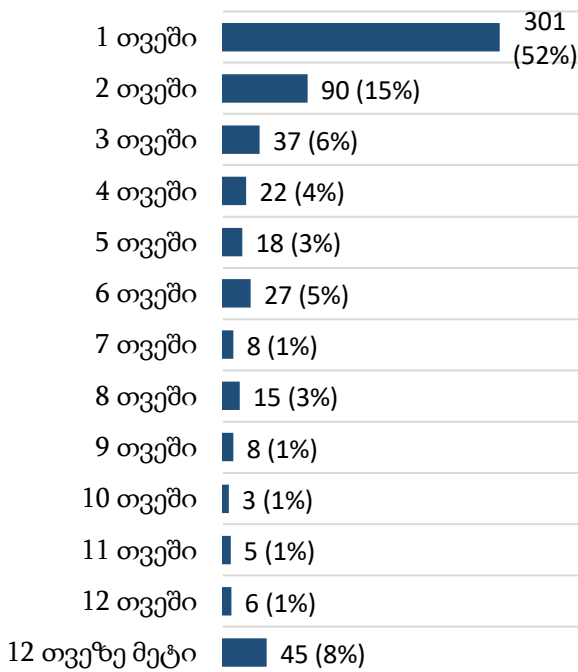
1.8. განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების დროულობა

არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესებზე დაფუძნებული მიდგომები გულისხმობს არასრულწლოვნის მიმართ გადაწყვეტილების შემჭიდროებულ ვადებში მიღებას. ბავშვის უფლებათა კონვენციის მე-40 მუხლის მე-2 ნაწილი აღნიშნულ ვალდებულებას მკაფიოდ განსაზღვრავს და ამბობს, რომ ყოველი ბავშვის მიმართ, რომელმაც დაარღვია სისხლის სამართლის კანონმდებლობა, კომპეტენტურმა ორგანომ დაუყოვნებლივ უნდა მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის მე-11 მუხლის თანახმად, არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების პროცესი ყოველგვარი გაუმართლებელი გაჭიანურების გარეშე უნდა მიმდინარეობდეს. ბავშვის საუკეთესო ინტერესი ბავშვის ქცევაზე დროული რეაგირების აუცილებლობას გულისხმობს. სწორედ ამიტომ, პროკურატურისთვის მნიშვნელოვანია კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნის მიმართ გადაწყვეტილებები დროულად იქნეს მიღებული, რათა არასრულწლოვანი რაც შეიძლება მალე ჩაერთოს სარეაბილიტაციო პროგრამებში, რაც, თავის მხრივ, განრიდების მიზნების მიღწევის მნიშვნელოვანი წინაპირობაა.

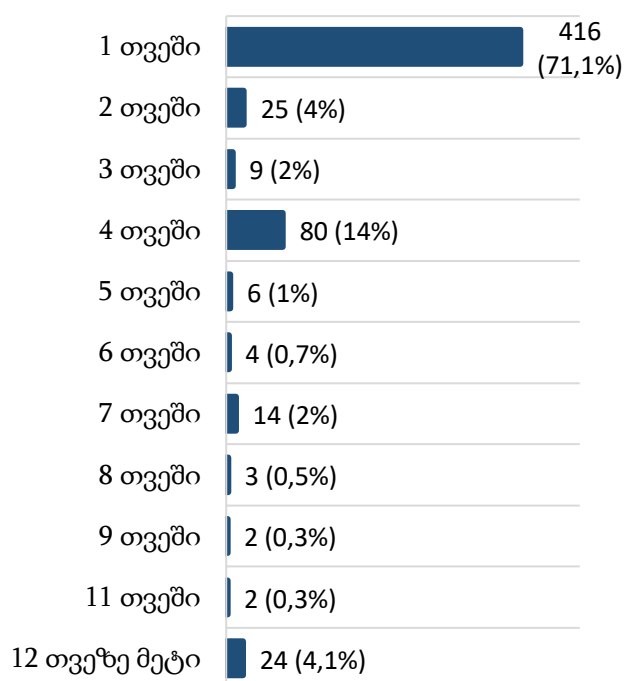
2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლის საქმეთა მონიტორინგის შედეგად გამოიკვეთა, რომ 73% შემთხვევაში არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების გადაწყვეტილება დანაშაულის ჩადენიდან სამი თვის ვადაში იქნა მიღებული, მათ შორის, 52% შემთხვევაში არასრულწლოვნის განრიდების გადაწყვეტილება დანაშაულის ჩადენიდან პირველივე თვესაა მიღებული.

აღსანიშნავია, რომ მონიტორინგის შედეგების თანახმად, 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა 77%-ის მიმართ განრიდების გადაწყვეტილება დევნის დაწყებისთვის საკმარისი მტკიცებულებითი სტანდარტის გამოკვეთიდან პირველი სამი თვის ვადაში იქნა მიღებული, მათ შორის, 71% შემთხვევაში არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების გადაწყვეტილება მიღებული იყო დევნის დაწყებისთვის საკმარისი მტკიცებულებითი სტანდარტის შექმნიდან პირველივე თვესა.

დანაშაულის ჩადენიდან განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე პერიოდი

ბრალდებულად ცნობის საფუძვლის გამოკვეთიდან განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე პერიოდი

1.9. 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვნებთან გაფორმებული ხელშეკრულების ხანგრძლივობა, განრიდების ფარგლებში გამოყენებული ღონისძიებები და განრიდების ხელშეკრულების დარღვევის მაჩვენებელი

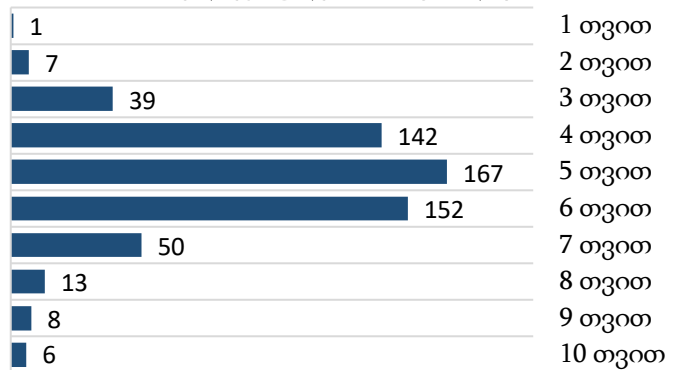
არასრულწლოვანთან, რომლის მიმართაც მიღებული იქნება განრიდების გადაწყვეტილება, ინდივიდუალური შეფასების განხორციელების შემდეგ ფორმდება განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულება.

განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულება მხარეებს შორის დადებული სამოქალაქო სამართლებრივი ხელშეკრულებაა, რომელიც შეიძლება დაიდოს 12 თვემდე ვადით. ხელშეკრულება განრიდებულ პირს აკისრებს მოვალეობებს, რომელთა შესრულების შემთხვევაში, თუ განრიდების მიზნები სოციალური მუშაკის საბოლოო შეფასების თანახმად მიღწეულად ითვლება, სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიება წყდება.¹⁴

განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულების ხანგრძლივობა და პირობები უნდა შეირჩეს არასრულწლოვნის ინდივიდუალური შეფასების საფუძველზე, რისკ და დამცავი ფაქტორების გათვალისწინებით და უნდა უზრუნველყოფდეს ბავშვის მიერ ჩადენილი ქმედების გააზრებას, მავნე ქცევების დაძლევას, ძლიერი მხარეების მოტივაციას, ასევე, ბავშვის უნარების გაუმჯობესებას.

სისხლის სამართლის საქმეთა შესწავლის შედეგად ირკვევა, რომ 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა ძირითად ნაწილს - 79%-ს, განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულება 4, 5 და 6 თვის ვადით გაუფორმდათ. განრიდების ხელშეკრულება 1 თვის ვადით მხოლოდ 1 შემთხვევაში გაფორმდა. 2022 წელს, 11 და 12 თვის ვადით განრიდების ხელშეკრულება არასრულწლოვანთან არ გაფორმებულა.

განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულების ხანგრძლივობა

არასრულწლოვნებისთვის შეთავაზებული სერვისები და ვალდებულებები აერთიანებს საგანმანათლებლო, კულტურული, სპორტული, ფსიქო-სარეაბილიტაციო და საზოგადოებისათვის სასარგებლო სხვა აქტივობებს, რომლებიც ძირითად შემთხვევებში შემდეგი სახისაა:

საგანმანათლებლო და დანაშაულის გაცნობიერებაზე მიმართული აქტივობები:

- სკოლის მოსწავლეებისთვის განკუთვნილი სამართლებრივი ლიტერატურის (მაგალითად „სამართლის ქალაქი“) და მხატვრული ლიტერატურის გაცნობა;
- ესეის დაწერა სხვადასხვა საკითხებთან დაკავშირებით (მაგალითად: „რა მასწავლა ამ შემთხვევამ და რას გავითვალისწინებ მომავალში“, „ჩემი ზიანი დაზარალებულის მიმართ“, „რამდენად აისახება ჩემი ფასეულობა ჩემსავე ქცევაში“, „რა შეიცვალა ჩემს

¹⁴ იხ.: არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის 39-ე მუხლის მე-3 ნაწილი და საქართველოს იუსტიციის მინისტრის 2016 წლის 1 თებერვლის №120 ბრძანება „არასრულწლოვნის მიმართ განრიდების/განრიდებისა და მედიაციის პროგრამის გამოყენების წესისა და მხარეებს შორის გასაფორმებელი ხელშეკრულების ძირითადი პირობების დამტკიცების შესახებ.“

ცხოვრებაში მომხდარი დანაშაულის შემდეგ“, „დანაშაულის ხელშემწყობი ფაქტორები და შედეგები“, „რა მასწავლა ჩადენილმა დანაშაულმა“, „განრიდების პროგრამის შედეგად მიღებული გამოცდილება“, „საკუთარი ინტერესები და სამომავლო გეგმები“, „მე - დაზარალებული“, „საკუთრების წინააღმდეგ განხორციელებული დანაშაულებები და შესაძლო სასჯელები“, „რომ არა განრიდების პროგრამა“, „მოხალისეობრივი საქმიანობის მნიშვნელობა“, „ალკოჰოლის ჭარბი რაოდენობის მოხმარების შედეგად გამოწვეული საფრთხეები და რისკები“, „ჩემი ემოციური მდგომარეობა დანაშაულის ჩადენამდე და დანაშაულის შემდეგ“, „კომპიუტერული თამაშების გავლენა ადამიანის ცხოვრებაზე“, „პირადი ინფორმაციის ხელშეუხებლობა“, „განრიდების პროგრამა - მოზარდისათვის მიცემული ერთი შანსი“, „დანაშაულის მაპროვოცირებელი გარემოებები და შედეგები“, „თუ ჩემთვის მნიშვნელოვანს სხვა მომპარავს“, „ავტოსაგზაო შემთხვევის გამომწვევი მიზეზები და შედეგები“, „ლეგალური ფსიქოაქტიური ნივთიერების - თამბაქოს საზიანო შედეგები“, „ყველაზე მნიშვნელოვანი ღირებულება ცხოვრებაში“, „რა შეიძლება გამოიწვიოს მოძრაობის დაწყებამ და არასწორმა მანევრირებამ?“);

- სხვადასხვა დანაშაულთა შესახებ ინფორმაციის მოძიება და გაცნობა;
- მავნე ჩვევების (ალკოჰოლის, ნარკოტიკის მოხმარება, აზარტულ თამაშებზე დამოკიდებულება და ა.შ.) რისკებისა და საფრთხეების შესახებ ინფორმაციის მოძიება და გაცნობა;
- სკოლაში აკადემიური მოსწრების გაუმჯობესება, გაკვეთილებზე დროულად გამოცხადება და გაცდენების შეზღუდვა;
- მინანქრის წრის გაკვეთილებზე დასწრება;
- სტილისტის პროფესიული სასწავლო კურსის გავლა;
- პროფესიულ სწავლებასთან დაკავშირებით კონსულტაციის გაწევა.

ფსიქო-სარეაბილიტაციო სერვისები:

- მონაწილეობა ტრენინგ-კურსებში: „დანაშაულის გაცნობიერება“, „კონფლიქტები და ასერტული ქცევა“, „პოზიტიური ურთიერთობები და ცხოვრებისეული ფასეულობები“, „მომავლის დაგეგმვა“, „ბრაზის მართვა“, „სტრესის მართვა“, „ეფექტური კომუნიკაცია“, „ჯანსაღი ცხოვრების წესი“, „თვითშეფასების, ახალი შესაძლებლობების განვითარების ხელშეწყობა“, „თვითშეფასების, ახალი შესაძლებლობების განვითარების მოდული“, „ადამიანის უფლებები, მოწყვლადი ჯგუფებისადმი ტოლერანტობის განვითარება“.
- ფსიქოლოგთან და სოციალურ მუშაკთან ინდივიდუალური კონსულტაციები თემაზე: დამოკიდებული ქცევა და მისი ნეგატიური შედეგები, ძალადობის სახეების, შედეგების და სამართლებრივი მექანიზმების შესახებ; ინდივიდუალური კონსულტაციები ალკოჰოლის მოხმარების უარყოფით შედეგებთან დაკავშირებით ინფორმაციის მიღების მიზნით; ძალადობის შედეგების გააზრებისა და თვითკონტროლის უნარების გამომუშავება; პროფესიული განათლების მიღების მნიშვნელობა; დანაშაულის რაობა; დანაშაულის ხელშემწყობი ფაქტორები; სასჯელის მიზანი; ძალადობრივი ქცევის მართვა.
- განსარიდებლის და მისი ოჯახის კონსულტაცია დელიქვენტური ქცევების მქონე პირებთან მეგობრობის საფრთხეების შესახებ.

საზოგადოებისთვის სასარგებლო აქტივობები:

- ეკლესიის, სახლ-მუზეუმების, ბიბლიოთეკის, ქალაქის კულტურის ცენტრისა და სკვერის დასუფთავება/დალაგების პროცესში მონაწილეობა;

- სოციალურად დაუცველ ბავშვთა დღის ცენტრებში სიარული და ბავშვების დახმარება;
- საქველმოქმედო ორგანიზაციის დახმარება სოციალურად დაუცველი მოხუცების კვებით უზრუნველყოფის პროცესში.

დაზარალებულის სასარგებლოდ დაკისრებული ვალდებულებები:

- დაზარალებულისთვის მიყენებული მატერიალური ზიანის ანაზღაურება;
- დაზარალებულის დახმარება;
- დაზარალებულისთვის წერილის მიწერა, სადაც უამბობს საკუთარი თავის, ჩადენილი ქმედების და ამ ქმედების მიმართ დამოკიდებულების შესახებ.

სხვა სახის შეზღუდვები და ვალდებულებები:

- სახლიდან გასვლის შეზღუდვა დღის განსაზღვრულ მონაკვეთში (ძირითადად, ღამის საათებში) და შესაბამისი გამონაკლისით;
- დაზარალებული იურიდიული პირის საქმიანობის სპეციფიკის, მისი დაარსებისა და საქმიანობის სფეროს შესახებ ინფორმაციის მოძიება;
- საცხოვრებელი ადგილის შეცვლის შეზღუდვა მასთან მომუშავე პროფესიონალების ინფორმირების გარეშე;
- აზარტულ სათამაშო კლუბებში შესვლის, ასევე იმ პირებთან ურთიერთობის დამყარების აკრძალვა, რომლებმაც შეიძლება შეუწყონ ხელი მის ანტისაზოგადოებრივ საქმიანობაში ჩართვას.

განრიდება-მედიაციის პროგრამის ეფექტიანობის განმსაზღვრელი ერთ-ერთი მთავარი კრიტერიუმი განმეორებითი დანაშაულის დაბალი მაჩვენებელია. საქართველოს პროკურატურამ განრიდებულ არასრულწლოვანთა მიერ განმეორებით ჩადენილი დანაშაულის გაანალიზება დამოუკიდებელ კვლევაში განახორციელა. მოცემული ანგარიშის მიზნებისთვის შესწავლილ იქნა 2022 წლის 1-ლი იანვრიდან 31 დეკემბრის ჩათვლით განრიდებული არასრულწლოვანთა მიერ საანგარიშო პერიოდში ჩადენილი განმეორებითი დანაშაულის მაჩვენებელი.

მონაცემების თანახმად, 585 განრიდებული არასრულწლოვანიდან განმეორებითი დანაშაული მხოლოდ 21-მა (3,5%) პირმა ჩაიდინა. 5 არასრულწლოვანს კი ხელშეკრულების პირობების დარღვევის გამო გაუგრძელდა განრიდების ხელშეკრულების ვადა.

2. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი

2.1. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელების ზოგადი სტატისტიკა

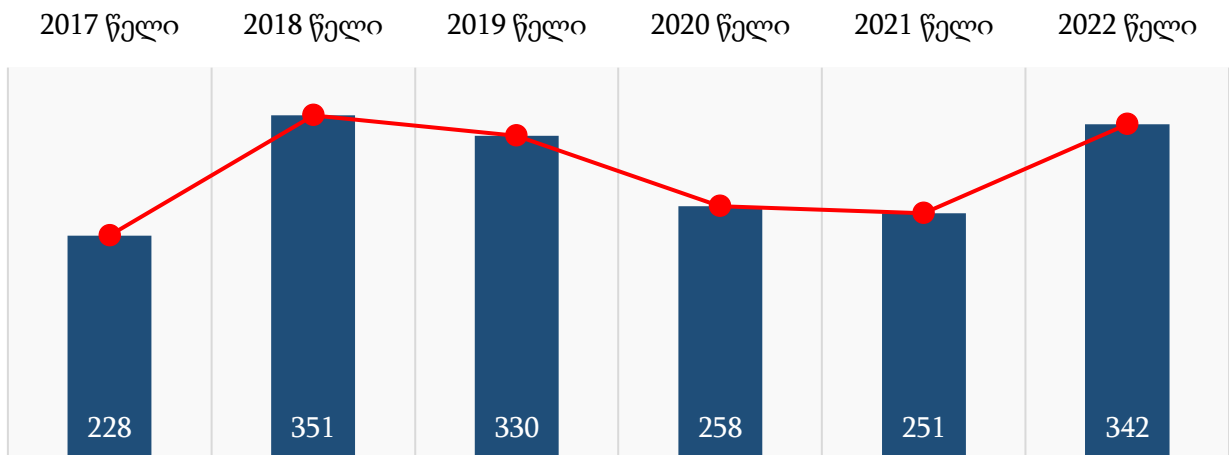
არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიული მექანიზმების გამოყენების პრიორიტეტულობის მიუხედავად, რიგ შემთხვევაში, პროკურორი იღებს გადაწყვეტილებას არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ.

2021 წლის მონაცემებით, სისხლისსამართლებრივი დევნა დაიწყო 251 არასრულწლოვნის მიმართ, რაც 2018 წლის შემდგომ ყველაზე დაბალი მაჩვენებელია.

2017 წელთან შედარებით, 2018 წელს, არასრულწლოვანთა დანაშაულის მატების პირდაპირპროპორციულად მომატებული იყო არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი.

2019-2021 წლებში შეინიშნებოდა არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებლის კლების ტენდენცია, თუმცა, 2022 წელს კვლავ მომატებულია არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი.

არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი

წინა წლებთან შედარებით 2022 წელს დევნის დაწყების რაოდენობრივი ზრდა არ უკავშირდება კანონთან კონფლიქტში მყოფი არასრულწლოვნების მიმართ განრიდების გამოყენების შემცირებას. პროკურორები არასრულწლოვანთა მიმართ კვლავ პრიორიტეტულად იყენებენ სისხლისსამართლებრივი დევნის ალტერნატიულ ღონისძიებებს, რასაც ადასტურებს ანგარიშის პირველ თავში არასრულწლოვანთა განრიდებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის თანაფარდობის შესახებ მოცემული ინფორმაცია (იხ.: ანგარიშის მე-8-მე-9 გვერდი). ბრალდებულ და განრიდებულ არასრულწლოვანთა რაოდენობრივი მატება პირდაპირ მიუთითებს არასრულწლოვანთა მიმართ პირველი და მეორე დონის პრევენციის გააქტიურების აუცილებლობაზე, რათა ბავშვები ნაკლებად მოვიდნენ შემხებლობაში მართლმსაჯულების სისტემასთან.

უნდა აღინიშნოს, რომ არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის მაჩვენებელი მოიცავს ერთი და იმავე არასრულწლოვნის მიმართ დევნის დაწყების რაოდენობას სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმეზე. არასრულწლოვანთა ნაწილი განმეორებითი დანაშაულის ჩადენისკენ არის მიდრეკილი. რიგ შემთხვევებში, ერთი და იმავე არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილ რამდენიმე დანაშაულებრივ ქმედებაზე დევნა განხორციელდა სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმის ფარგლებში. მაგალითად, არასრულწლოვანმა კონკრეტულ პერიოდში ჩაიდინა დანაშაული, ფაქტზე დაიწყო გამოძიება და არასრულწლოვანს წარედგინა ბრალი, თუმცა, რამდენიმე თვეში გამოვლინდა, რომ არასრულწლოვანმა კვლავ ჩაიდინა დანაშაული. განმეორებით დანაშაულზე დაიწყო გამოძიება და არასრულწლოვანს მის მიერ ჩადენილ განმეორებით დანაშაულზე უკვე სხვა სისხლის სამართლის ფარგლებში წარედგინა ბრალი. ამ შემთხვევაში, ერთი და იმავე არასრულწლოვანს ორ სხვადასხვა საქმეზე აქვს ბრალდებულის სტატუსი. დანაშაულის ჩამდენ არასრულწლოვანთა ზუსტი რაოდენობის განსაზღვრის მიზნით მოხდა აღნიშნული შემთხვევების იდენტიფიცირება და განისაზღვრა არასრულწლოვნების რაოდენობა, რომელთა მიმართაც დევნა სხვადასხვა სისხლის სამართლის საქმეებზე დაიწყო.

2022 წელს არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა დაიწყო 342 შემთხვევაში, საიდანაც 134 არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა დაიწყო 1 საქმის ფარგლებში, ხოლო 69 არასრულწლოვნის მიმართ - ორ ან მეტ სისხლის სამართლის საქმის ფარგლებში.

2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი ერთ ან სხვადასხვა საქმეზე

1 საქმეზე ბრალდებული - 134 არასრულწლოვანი

2 საქმეზე ბრალდებული - 33 არასრულწლოვანი

3 საქმეზე ბრალდებული - 17 არასრულწლოვანი

4 საქმეზე ბრალდებული - 9 არასრულწლოვანი

5 საქმეზე ბრალდებული - 6 არასრულწლოვანი

6 საქმეზე ბრალდებული - 4 არასრულწლოვანი

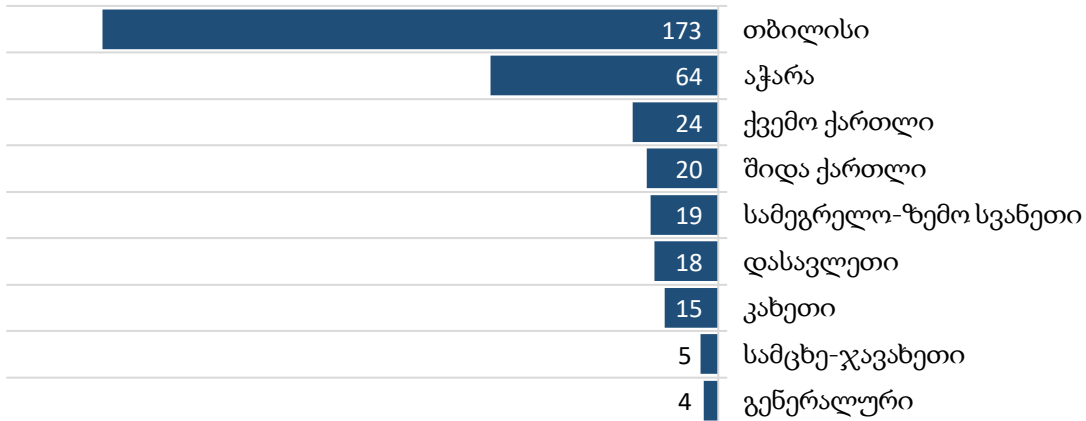
2022 წელს, 342 არასრულწლოვანი ბრალდებულიდან 340 საქართველოს, 1 აზერბაიჯანის, ხოლო 1 უკრაინის მოქალაქე იყო.

2022 წლის მონაცემებით, ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მაჩვენებელი სქესის მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა: 336 მამრობითი, ხოლო - 6 მდედრობითი სქესის იყო.

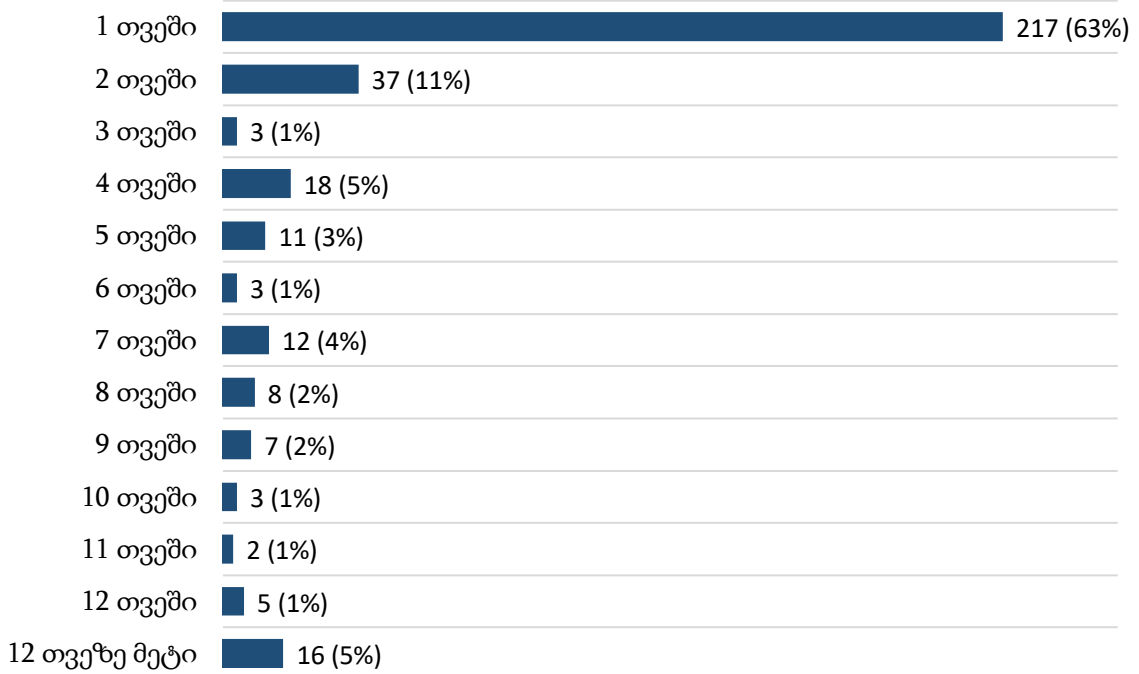
რაც შეეხება არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელს რეგიონების მიხედვით - ყველაზე მეტ შემთხვევაში არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა ქ. თბილისისა და თბილისის რაიონული პროკურატურების მიერ დაიწყო.

2022 წელს სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი რეგიონების მიხედვით

აღსანიშნავია, რომ 342 ბრალდებული არასრულწლოვნიდან 75% შემთხვევაში არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება გამოძიების დაწყებიდან პირველ სამ თვეში იქნა მიღებული, მათ შორის, 63% შემთხვევაში პროკურორმა სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება პირველივე თვეს მიიღო.

პერიოდი დანაშაულის ჩადენიდან სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებამდე

რაც შეეხება არასრულწლოვნის ბრალდების სისხლის სამართლის საქმეებზე გამოძიების მიმდინარეობის ვადებს უნდა აღინიშნოს, რომ 300 (87%) არასრულწლოვნის მიმართ სასამართლოში ბრალდებულის პირველი წარდგენიდან წინასასამართლო სხდომამდე პერიოდი 20-დან 30 დღემდე იყო. პროკურორმა მხოლოდ 3 შემთხვევაში დააყენა შუამდგომლობა წინასასამართლო სხდომის ვადის გაგრძელების შესახებ, რაც დაკმაყოფილდა.

ზემოაღნიშნული მაჩვენებლები ცალსახად მიუთითებს, რომ არასრულწლოვანთა მიმართ გამოძიების წარმოება და გადაწყვეტილებების მიღება დროულად, გაუმართლებელი დაყოვნებების გარეშე ხდება.

პროკურატურა აღნიშნული მიმართულებით კვლავ გააგრძელებს არასრულწლოვნის სისხლის სამართლის საქმეთა მონიტორინგს.

2.2. 2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიერ ჩადენილი დანაშაულების სტატისტიკა დანაშაულის კატეგორიების მიხედვით

2022 წელს სისხლისსამართლებრივი დევნა ძირითად შემთხვევაში მძიმე კატეგორიის დანაშაულის ჩამდენ არასრულწლოვანთა მიმართ დაიწყო.

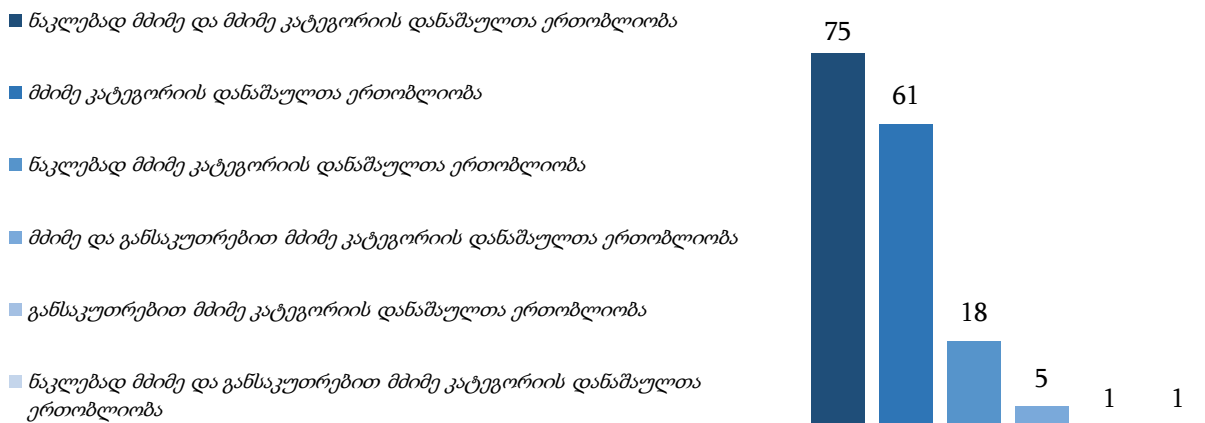
2022 წელს ბრალდებული 342 არასრულწლოვანიდან სისხლისსამართლებრივი დევნა 248-ის (73%) მიმართ მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე, 78-ის (23%) მიმართ ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე, ხოლო 16-ის (5%) მიმართ განსაკუთრებით მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე დაიწყო.

2022 წელს ბრალდებული 342 არასრულწლოვანიდან 161 (47%) არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა დანაშაულთა ერთობლიობაზე დაიწყო. მათგან 75 არასრულწლოვანს ჩადენილი ჰქონდა ნაკლებად მძიმე და მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა, 61 არასრულწლოვანს - მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა, 18 არასრულწლოვანს - ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა, 5 არასრულწლოვანს - მძიმე და განსაკუთრებით მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა, 1 არასრულწლოვანს - განსაკუთრებით მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა, ხოლო 1 არასრულწლოვანს - განსაკუთრებით მძიმე და ნაკლებად მძიმე კატეგორიის დანაშაულთა ერთობლიობა.

2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი დანაშაულის კატეგორიების მიხედვით

დანაშაულთა ერთობლიობაზე არასრულწლოვანთა მიმართ დევნის დაწყების მაჩვენებელი დანაშაულთა კატეგორიის მიხედვით

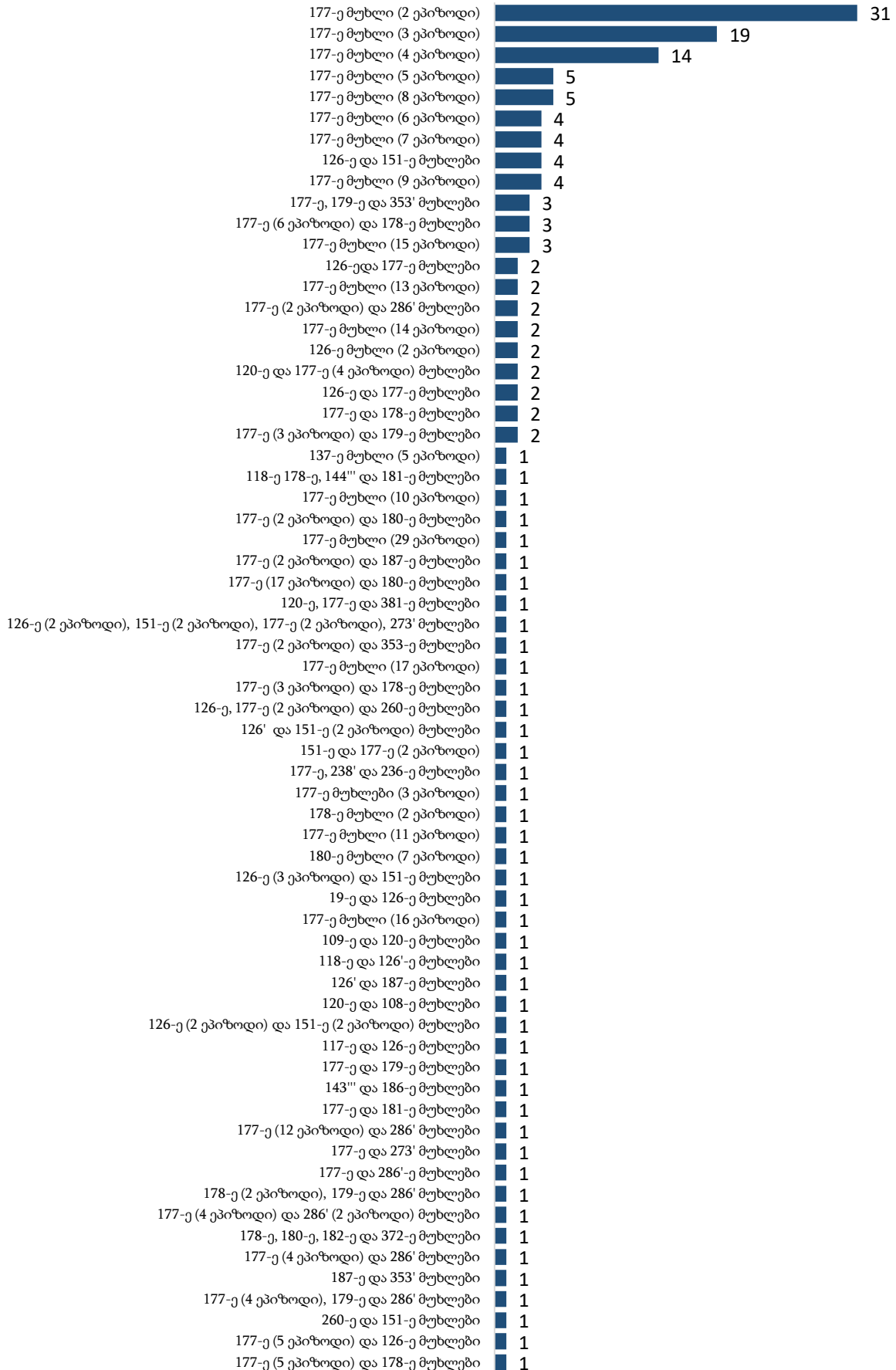
2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიერ ცალკეული დანაშაულების, მათ შორის, დანაშაულთა ერთობლიობის ჩადენის სტატისტიკური მაჩვენებელი შემდეგია:

**არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების
მაჩვენებელი სისხლის სამართლის კოდექსის მუხლების მიხედვით**

177-ე მუხლი	94
126-ე მუხლი	20
178-ე მუხლი	9
179-ე მუხლი	6
120-ე მუხლი	5
117-ე მუხლი	5
353' მუხლი	4
239-ე მუხლი	4
187-ე მუხლი	3
108-ე მუხლი	3
238' მუხლი	2
353-ე მუხლი	2
157' მუხლი	2
109-ე მუხლი	2
138-ე მუხლი	2
151-ე მუხლი	2
180-ე მუხლი	2
273' მუხლი	1
376-ე მუხლი	1
352-ე მუხლი	1
126' მუხლი	1
137-ე მუხლი	1
236-ე მუხლი	1
344-ე მუხლი	1
116-ე მუხლი	1
144''' მუხლი	1
143''' მუხლი	1
370-ე მუხლი	1
260-ე მუხლი	1
265-ე მუხლი	1
182-ე მუხლი	1
ერთობლიობა	161

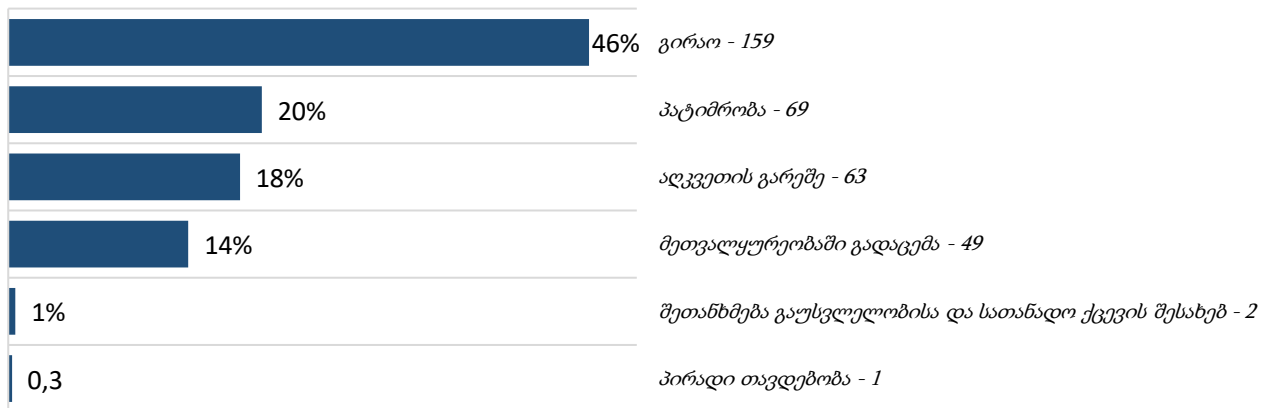
არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების
მაჩვენებელი დანაშაულთა ერთობლიობაზე სისხლის სამართლის კოდექსის
მუხლების მიხედვით

2.3. 2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ გამოყენებული აღკვეთის ღონისძიებები

2022 წელს, 342 ბრალდებული არასრულწლოვნიდან, პროკურორის მიერ აღკვეთის ღონისძიება მოთხოვნილი იქნა მხოლოდ 279 (82%) არასრულწლოვნის მიმართ, ხოლო 63 (18%) არასრულწლოვნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიება არ ყოფილა მოთხოვნილი. პროკურორის მიერ აღკვეთის ღონისძიებად პატიმრობა მოთხოვნილი იყო ბრალდებულ არასრულწლოვანთა 20%-ის მიმართ. ყველა დანარჩენ შემთხვევაში კი პროკურორმა იშუამდგომლა არასაპატიმრო აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ.

2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიებები

2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ პროკურატურის მიერ მოთხოვნილი და სასამართლოს მიერ შეფარდებული აღკვეთის ღონისძიებების შესახებ დეტალური ინფორმაცია შემდეგია:

მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიება - გირაო		159
შეეფარდა	გირაო	122 (77%)
	აღკვეთზე საპროცესო	26 (16%)
	მეთვალყურეობაში გადაცემა	5 (3,1%)
	პირადი თავდებობა	2 (1,3%)
	დატოვა აღკვეთის გარეშე	2 (1,3%)
	შეთანხმება გაუსვლელიობისა და სათანადო ქცევის შესახებ	2 (1,3%)
მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიება - პატიმრობა		69
შეეფარდა	პატიმრობა	53 (77%)
	გირაო	15 (22%)
	აღკვეთზე საპროცესო	1 (1%)
მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიება - მეთვალყურეობაში გადაცემა		49
შეეფარდა	მეთვალყურეობაში გადაცემა	48 (98%)
	აღკვეთზე საპროცესო	1 (2%)
მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიება - შეთანხმება გაუსვლელიობისა და სათანადო ქცევის შესახებ		2
შეეფარდა	დატოვა აღკვეთის გარეშე	1
	აღკვეთზე საპროცესო	1

ამდენად, 2022 წელს ბრალდებული 342 არასრულწლოვნიდან პროკურორმა აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ შუამდგომლობით სასამართლოს 279 შემთხვევაში მიმართა, სასამართლომ 250 შემთხვევაში იმსჯელა აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ, ხოლო 29 არასრულწლოვანთან აღკვეთის ღონისძიების სხდომაზე საპროცესო შეთანხმება დამტკიცდა.

სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზი ცხადყოფს, რომ არასრულწლოვნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ პროკურორის შუამდგომლობის დაუკმაყოფილებლობის მაჩვენებელი მხოლოდ 1%-ს შეადგენს. პროკურორის შუამდგომლობა აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ 90% შემთხვევაში სრულად დაკმაყოფილდა.

2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ მოთხოვნილი აღკვეთის ღონისძიების დაკმაყოფილების მაჩვენებელი

დაკმაყოფილდა სრულად - 90%

223

დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ - 9%

24

არ დაკმაყოფილდა - 1%

3

2.4. 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ განხორციელებული სისხლისსამართლებრივი დევნის შედეგები

2022 წელს ბრალდებული 342 არასრულწლოვანიდან მონიტორინგის დასრულების ეტაპისთვის:

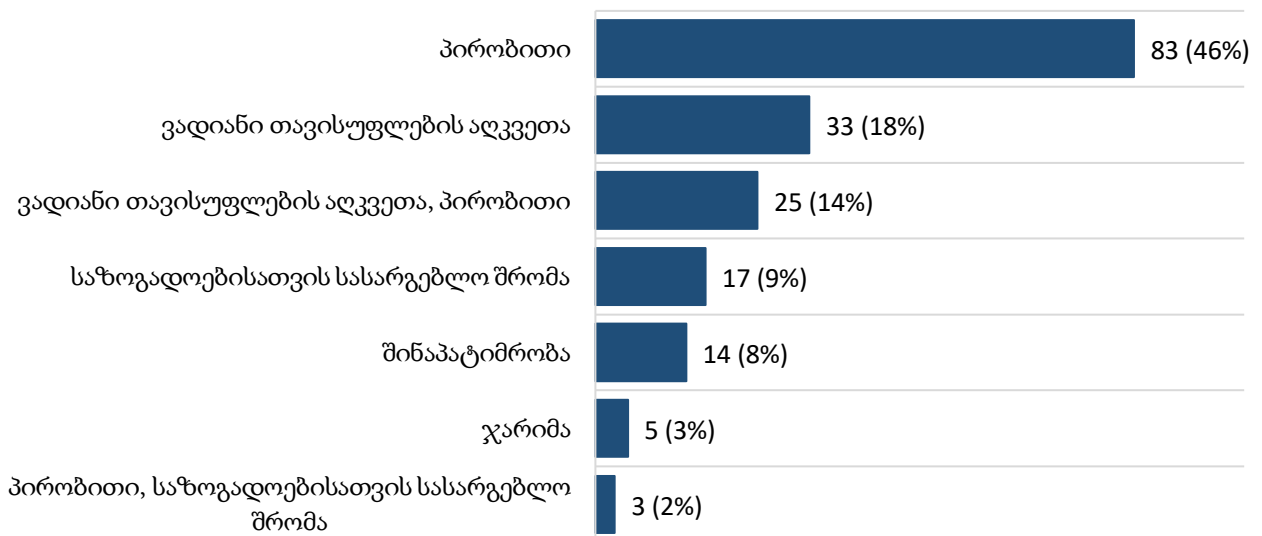
- 183 არასრულწლოვნის მიმართ გამოტანილი იყო განაჩენი;
- 147 არასრულწლოვნის სისხლის სამართლის საქმე იყო სასამართლო განხილვის ეტაპზე;
- 2 არასრულწლოვნის სისხლის სამართლის საქმეზე მიმდინარეობდა გამოძიება;
- 6 არასრულწლოვნის საქმე სასამართლოს მიერ დაბრუნებული იყო განრიდების მიზნით;
- 3 არასრულწლოვნის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნა შეწყდა შეურაცხადობის საფუძველით.

183 არასრულწლოვანიდან 180 არასრულწლოვნის მიმართ დადგა გამამტყუნებელი განაჩენი, საიდანაც 69 (38%) არასრულწლოვანთან დამტკიცდა საპროცესო შეთანხმება, ხოლო 111 (62%) არასრულწლოვნის მიმართ საქმის არსებითი განხილვის შედეგად გამოტანილი იქნა გამამტყუნებელი განაჩენი.

69 არასრულწლოვანიდან 28 არასრულწლოვნის მიმართ საპროცესო შეთანხმება გაფორმდა ბრალდებულის სასამართლოში პირველი წარდგენის სხდომაზე, 9 არასრულწლოვნის მიმართ ბრალდებულის პირველი წარდგენიდან წინასასამართლო სხდომამდე, 2 არასრულწლოვნის მიმართ - წინასასამართლო სხდომაზე, ხოლო 30 არასრულწლოვნის - მიმართ საქმის არსებითი განხილვის სხდომაზე.

იმ 180 არასრულწლოვნის მიმართ, რომელთა სისხლის სამართლის საქმეზეც დადგა გამამტყუნებელი განაჩენი, 122-ის (68%) მიმართ არასაპატიმრო სასჯელი იქნა გამოყენებული. 2022 წელს ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მიმართ შეფარდებული სასჯელების შესახებ დეტალური ინფორმაცია შემდეგია:

არასრულწლოვანთა მიმართ გამოყენებული სასჯელები

3. შეჯამება - 2022 წლის ძირითადი ტენდენციები

2022 წლის ძირითადი სტატისტიკური ინფორმაციის საფუძველზე გამოკვეთილი ტენდენციები შემდეგია:

- 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ, როგორც განრიდების გამოყენების, ასევე, სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების მაჩვენებელი გაზრდილია;
- 2022 წელს სისხლისსამართლებრივ დევნასთან შეფარდებით გაზრდილია არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების გამოყენების პროცენტული მაჩვენებელი. კერძოდ, 2021 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა იყო 610, საიდანაც განრიდება-მედიაციის პროგრამაში ჩაერთო 363 (59%) არასრულწლოვანი, ხოლო 2022 წელს განრიდებულ და ბრალდებულ არასრულწლოვანთა საერთო რაოდენობა იყო 927, საიდანაც განრიდება-მედიაციის პროგრამაში ჩაერთო 585 (63%) არასრულწლოვანი. ამდენად, 2022 წელს არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებასთან შედარებით განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი 4%-ით არის მომატებული.
- იმ ბრალდებულ არასრულწლოვნებთან მიმართებით, რომლებიც განრიდების კანონით დადგენილ მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ, განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი არის 80%. 2019-2020 წლებში აღნიშნული მაჩვენებელი 75%, ხოლო 2021 წელს - 80% იყო.
- 2022 წელს შემცირებულია სასამართლოდან არასრულწლოვნის განრიდების მიზნით საქმეთა დაბრუნების მაჩვენებელი, რაც განრიდებული პირების საერთო რაოდენობის 3%-ს შეადგენს. განრიდების მიზნით არასრულწლოვანთა საქმის სასამართლოდან დაბრუნების მაჩვენებელი 2021 წელს 5%, 2020 წელს - 9%, 2019 წელს - 8%, 2018 წელს კი 6% იყო.
- 2022 წელს გაზრდილია 14-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა მიმართ განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე, რაც 45%-ს შეადგენს. 2021 წელს მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე განრიდების გამოყენების მაჩვენებელი 42%, ხოლო 2020 წელს - 32% იყო. აღსანიშნავია, რომ მძიმე კატეგორიის დანაშაულზე არასრულწლოვანთა განრიდების მაჩვენებელი 21%-ით აღემატება ამავე კატეგორიის დანაშაულზე 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა განრიდების მაჩვენებელს.
- 2022 წელს, ისევე როგორც გასულ წლებში, განრიდება უმრავლეს შემთხვევებში გამოყენებული იქნა საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ არამალადობრივ დანაშაულებზე. არასრულწლოვანთა 70%, ხოლო 18-დან 21 წლამდე ასაკის პირთა 90%, სწორედ სისხლის სამართლის კოდექსის 177-ე მუხლით გათვალისწინებულ დანაშაულზე განრიდდა.
- გასულ წლებთან შედარებით, 2021 წელს დაფიქსირდა 14-დან 21 წლამდე ასაკის პირებთან მედიაციის მაჩვენებლის მკვეთრი მატება და შეადგინა 65%, თუმცა, 2021 წელთან შედარებით, 2022 წელს მედიაციის მაჩვენებელი შემცირდა 5%-ით და 60% შეადგინა. რაც შეეხება 14-დან 18 წლამდე ასაკის პირებს, 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, 9%-ით შემცირდა არასრულწლოვანთა მიმართ მედიაციის მაჩვენებელი და 60% შეადგინა.

- 2022 წლის სისხლის სამართლის საქმეთა მონიტორინგის შედეგები მიუთითებს, რომ პროკურორები არასრულწლოვანთა მიმართ განრიდების გადაწყვეტილებას დროულად იღებენ. 73% შემთხვევაში არასრულწლოვნის განრიდების გადაწყვეტილება დანაშაულის ჩადენიდან სამი თვის ვადაში იქნა მიღებული, მათ შორის, 51% შემთხვევაში არასრულწლოვნის განრიდების გადაწყვეტილება დანაშაულის ჩადენიდან პირველივე თვეს იქნა მიღებული. განრიდებულ არასრულწლოვანთა 77%-ის მიმართ განრიდების გადაწყვეტილება მიღებულ იქნა სისხლისსამართლებრივი დევნის დასაწყებად საკმარისი მტკიცებულებითი სტანდარტის გამოკვეთიდან პირველი სამი თვის ვადაში. მათ შორის, 71% შემთხვევაში განრიდების გადაწყვეტილება მიღებულ იქნა სისხლისსამართლებრივი დევნის დასაწყებად საკმარისი მტკიცებულებითი სტანდარტის გამოკვეთიდან პირველივე თვეს.
- 2022 წელს განრიდებულ არასრულწლოვანთა ძირითად ნაწილს - 79%-ს, განრიდების/განრიდება-მედიაციის ხელშეკრულება 4, 5 და 6 თვის ვადით გაუფორმდათ. მხოლოდ 1 შემთხვევაში გაფორმდა განრიდების ხელშეკრულება 1 თვის ვადით. 2022 წელს, არასრულწლოვანთან 11 და 12 თვის ვადით განრიდების ხელშეკრულება არ გაფორმებულა.
- 2022 წლის მონაცემებით 585 განრიდებული არასრულწლოვნიდან, ხელშეკრულების მოქმედების ფარგლებში, განმეორებითი დანაშაული მხოლოდ 21-მა (3,5%) პირმა ჩაიდინა. აღსანიშნავია, რომ ყოველწლიურად ხელშეკრულების მოქმედების ფარგლებში განმეორებითი დანაშაულის ჩადენის მაჩვენებელი 2%-დან 4%-მდე შუალედში მერყეობს.
- 2022 წელს 342 არასრულწლოვანი ბრალდებულიდან 75% შემთხვევაში სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება გამოძიების დაწყებიდან პირველ სამ თვეში იქნა მიღებული, მათ შორის, 63% შემთხვევაში პროკურორმა სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება პირველივე თვეს მიიღო. შესაბამისად, განრიდების შესახებ გადაწყვეტილების ანალოგიურად, არასრულწლოვანთა მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების შესახებ გადაწყვეტილება გაუმართლებელი გაჭიანურების გარეშე მიიღება.
- 342 ბრალდებული არასრულწლოვნიდან, პროკურორის მიერ აღკვეთის ღონისძიება მოთხოვნილი იქნა 279 (82%) არასრულწლოვნის მიმართ, ხოლო 63 (18%) არასრულწლოვნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიება არ ყოფილა მოთხოვნილი. პროკურორის მიერ აღკვეთის ღონისძიებად პატიმრობა ბრალდებულ არასრულწლოვანთა მხოლოდ 20%-ის მიმართ იქნა მოთხოვნილი, ყველა დანარჩენ შემთხვევაში პროკურორმა იშუამდგომლა არასაპატიმრო აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ.
- 2022 წლის სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზი ცხადყოფს, რომ არასრულწლოვნის მიმართ აღკვეთის ღონისძიების გამოყენების შესახებ პროკურორის შუამდგომლობის დაუკმაყოფილებლობის მაჩვენებელი შეადგენს მხოლოდ 1%-ს, ხოლო 90% შემთხვევაში პროკურორის შუამდგომლობა სრულად დაკმაყოფილდა.
- 2022 წლის მონაცემების თანახმად, იმ 180 არასრულწლოვნიდან, რომელთა სისხლის სამართლის საქმეზეც დადგა გამამტყუნებელი განაჩენი, 122 პირის (68%) მიმართ გამოყენებული იქნა არასაპატიმრო სასჯელი.

